

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Кривично дело обљубе са дететом у
законодавству и пракси**

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Душица Миладиновић-
Стефановић

Студент

Немања Тодоровић
Број индекса: М017/18-УП

Ниш, 2020.

САДРЖАЈ

УВОД	1
I МЕЂУНАРОДНОПРАВНА ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД СЕКСУАЛНОГ ЗЛОСТАВЉАЊА	4
1.1. Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања	4
II КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ПОЛНЕ СЛОБОДЕ У ЗАКОНОДАВСТВУ СРБИЈЕ ..	11
2.1. Историјски развој кривичноправне заштите деце	11
III КРИВИЧНО ДЕЛО ОБЉУБЕ СА ДЕТЕТОМ У ЗАКОНОДАВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	26
3.1. Члан 180. Кривичног Законика Републике Србије	26
3.2. Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима.....	28
IV КОМПАРАТИВНО ПРАВО - КРИВИЧНО ДЕЛО ОБЉУБЕ СА ДЕТЕТОМ	31
V КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТИ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ОБЉУБЕ СА ДЕТЕТОМ	35
4.1. Врсте сексуалних деликата	37
4.1.1. Сексуално злостављање и узнемиравање.....	37
4.2. Карактеристике сексуалних делинквената	41
VI КРИВИЧНО ДЕЛО ОБЉУБЕ СА ДЕТЕТОМ У ПРАВОСУДНОЈ ПРАКСИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	47
6.1. Кривично дело обљубе са дететом из праксе Полицијске управе Јагодина	61
ЗАКЉУЧАК	71
ЛИТЕРАТУРА.....	73
САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ	78
SUMMARY AND KEYWORDS.....	80
Биографија аутора.....	81

УВОД

Проблем сексуалног насиља у Републици Србији последњих година заокупља велику пажњу јавности. Случајеви тешког злостављања деце који су имали за последицу смртни исход, нашли су значајан медијски простор, отварајући коначно и обухватнији дискурс о могућностима адекватног друштвеног одговора и заштите полних слобода. Инсистирање на изменама кривичног законодавства, увођење нових инкриминација, као и тенденција ка строжем кажњавању, неки су од доминантних предлога у овом контексту

Стандарди кривичноправне заштите малолетника постављени Конвенцијом о заштити деце од сексуалног злостављања и сексуалног искоришћавања су њеним ратификовањем постали део нашег правног поретка, чиме је и настала обавеза да се детаљније разраде. То је учињено новелирањем Кривичног законика 2009. године, као и доношењем Закона о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима 2013. године (познат као Маријин закон). Такође и, последње измене Кривичног законика из 2019. године донеле су извесне новине у овој области кроз поштравање законске казнене политике.

Предмет истраживања у овом раду биће настанак, историјат, правна регулатива кривичног дела обљубе са дететом у домаћем законодавству и пракси, као и начин кажњавања за кривично дело обљубе са дететом.

Циљ истраживања је извођење закључака о начину санкционисања као и мерама које се предузимају према кажњеном лицу које је извршило кривично дело против полне слободе.

Основна хипотеза у раду јесте заштита права детета и кажњавање учиниоца код кривичног дела против полне слободе, јер се на тај начин штите права детета, надзире и контролишу сексуални односи путем правних норми.

Од када је почело да се посвећује посебна пажња малолетним лицима, кривичноправна заштита наведене популације показује сталну тенденцију раста. Таква тенденција нарочито је уочљива у савременом кривичном праву. Малолетници, нарочито деца, представљају најугроженију групу. Због тога њихова кривичноправна заштита треба да буде боља. Поједина кривична дела могу се извршити само према деци као пасивном субјекту, као што је то у случају обљубе са дететом. Због тога се с

правом последњих година медијска пажња посебно усмерава на злоупотребу деце, где се све већа пажња посвећује сексуалној злоупотреби деце и где савремене научне концепције проширују заштиту малолетних лица и деце кроз појмове злостављања и злоупотребе.

Кривична дела против полне слободе (у које спада и обљуба са дететом) још се називају и сексуални криминалитет. Напади који се односе на полни интегритет, на најдиректнији начин повређују личност детета. Полна деликвенција иде у ред најтежих кривичних дела. Група кривичних дела, кривична дела против полне слободе која су се према ранијем законском решењу називала кривична дела против достојанства и полног морала, инкриминисана су у глави 18. Кривичног Законика Републике Србије.

Основни методи у изради рада су догматско-нормативни и историјско правни метод у вези са кривичним делом против полне слободе у законодавству Републике Србије, као и у пракси.

Рад се састоји из седам поглавља. У првом поглављу које носи назив Међународна правна заштита деце од сексуалног злостављања дат је приказ као и објашњење Конвенције Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања.

Други део рада под називом Кривична дела против полне слободе у законодавству Србије дат је приказ историјског развоја кривичноправне заштите деце у српском праву.

У трећем делу рада под називом Кривично дело обљубе са дететом у важећем законодавству Републике Србије, биће приказано дело обљубе са дететом у важећем Кривичном закону наше земље.

У четвртм делу рада под називом Компаративно право- кривично дело обљубе са дететом, биће указано како у појединим земљама у нашем окружењу (као и у бившим земљама СФРЈ) кажњавају учиниоци кривичног дела обљубе са дететом и које мере се предузимају.

У петом делу овог рада који носи назив Криминолошки апсекти кривичног дела обљубе са дететом обухвата бројне облике у коме се оно јавља, последице које изазива, као и преглед теоријских схватања о сексуалном злостављању деце, и то како теоријских схватања о криминалитету уопште, тако и посебних теорија које покушавају да објасне етиологију самог сексуалног злостављања деце.

У шестом делу рада који носи назив Кривично дело обљубе са дететом у правосудној пракси у Републици Србији, биће приказано колико је кривично дело

обљубе са дететом укупно заступљено у структури укупног криминалитета, као и приказ демографских карактеристика учиниоца, кривичном делу, врсте одлуке, изреченој санкцији и трајању поступка за кривично дело обљубе са дететом. У наставку биће приказан пример кривичног дела обљубе са дететом из праксе ПУ Јагодина.

На крају рада, дат је закључак у коме су укратко изложени закључци у вези резултата добијених овим истраживањем.

Сам крај рада посвећен је релевантној литератури која је коришћена у изради овог мастер рада.

I МЕЂУНАРОДНОПРАВНА ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД СЕКСУАЛНОГ ЗЛОСТАВЉАЊА

1.1. Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања

Један од најзначајнијих међународних извора у коме се налазе стандарди заштите деце је Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања. Наведена конвенција донета је 2007. године у оквиру Савета Европе.¹

Сврха ове конвенције јесте:

- спречавање и борба против сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце;
- заштита права деце - жртва сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања;
- унапређење националне и међународне сарадње у борби против сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце.

Наведена конвенција предвиђа сложен механизам мера, почевши од превентивних, усмерених према лицима која раде са децом, према самој деци² и најширој јавности, преко мера психолошке и социјалне помоћи жртвама, до оних које треба уградити у материјално и процесно кривично законодавство.

Тематски, конвенција је подељена на више поглавља као што су: превентивне мере, специјализована тела за координацију, мере заштите и подршке жртвама, материјално кривично право, истрага, кривични прогон и процесне одредбе, обједињена евиденција о осуђеним лицима као и међународна сарадња.

Другом главом овог документа предвиђа се успостављање система превентивних мера. Тако ће дати сегмент укључивати формулисање нормативноправног основа за упошљавање, обуку и подизање нивоа свести лица која раде у контакту са децом. Такође, истим ће се обухватити и активности образовања деце о опасностима сексуалног насиља, те средствима самозаштите. Наведни оквир едукације успостављаће се уз сарадњу са родитељима, уз коришћење свих савремених

¹ Council of Europe Convention of the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, Lanzarote Convention (CETS 201). Пошто је ратификована од стране прописаног броја држава, она је и ступила на снагу неколико година касније, тачније, јула 2010. године.

² Конвенција под децом подразумева лица која нису навршила 18 година.

технолошких достигнућа која носе превентивни потенцијал. Поред програма или мера превентивне интервенције који носе циљну усмереност на децу или родитеље, наведени оквир односи се и на мере намењене широј јавности. Ово се пре свега односи на кампање подизања свести јавности, као и на едукације у смислу препознавања и адекватног реаговања.

Трећа глава Конвенције садржи националне мере за координацију и сарадњу различитих субјеката који учествују у заштити, земаља потписница Конвенције. Свака страна предузеће све неопходне мере како би на националном и локалном нивоу обезбедила координацију између различитих агенција које су задужене за заштиту од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце, њихово спречавање и борбу против њих, а то се пре свега односи на образовни сектор, здравствени сектор, социјалне службе, као и полицијске и правосудне власти.

Четврта глава овог документа садржи попис и објашњење конкретних заштитних мера и помоћи жртвама. Ово се односи на успостављање ефективних социјалних програма, те мултидисциплинарних структура које су неопходне у обезбеђивању подршке жртвама, њиховим рођацима или старатељима. Сегмент наведених мера при томе почиње већ од пријављивања сумњи о постојању сексуалног искоришћавања или злостављања. Чланом 12.ове Конвенције превиђа се да ће свака страна предузети све неопходне законодавне или друге мере које се тичу поштовања правила поверљивости која се унутрашњим правом намећу припадницима неких професија, који у своме раду имају контакт са децом.

Практични аспекти помоћи, предвиђени Конвенцијом, укључују и раније моделе упостављања СОС линије, односно линије за пружање помоћи. Ипак, исти оквир нуди и нека конкретнија решења, а нарочито у оним ситуацијама када су родитељи и лица која се старају о деци укључени у сексуално насиље. Чланом 14. као облици помоћи наводе могућност склањања наводног учиниоца из окружења жртве, те могућност измештања саме жртве из породичног окружења, а под условима и у трајању које одговара најбољим интересима самог детета. Важност овог документа огледа се у чињеници да предвиђа и сет мера које се тичу самих учинилаца сексуалног насиља. Чланом 15. предвиђа се да ће свака страна обезбедити или подстицати, у складу са својим унутрашњим правом, делотворне програме интервенције или мере намењене учиниоцима кривичних дела сексуалне природе на штету деце, а у циљу спречавања и свођења на најмању меру опасности од поновљених кривичних дела. При томе истим оквиром се одређује да наведени програми треба да буду доступни у

сваком тренутку поступка, како у пеналним, тако и у ванпеналним условима. У том смислу Конвенцијом се истиче да ће све државе потписнице, у складу са својим унутрашњим правом, нормирати елементе процене опасности и евентуалних ризика специјалног рецидива сексуалних деликата, а уз идентификацију одговарајућих програма и мера.

Значајни део Конвенције односи се на кривично материјално право, почевши од криминализације одређених понашања. У наведеном, истиче се потреба криминализације сексуалног злостављања, обухватајући под овим: бављење сексуалним активностима са дететом које, сходно одговарајућим одредбама унутрашњег права, није навршило правни узраст у коме су сексуалне активности допуштене, затим ступање у сексуалне активности са дететом када је притом примењена принуда, сила или претња или злоупотребљен признати положај поверења, ауторитета или утицаја над дететом, укључујући ту и положај у породици или злоупотребљена посебно осетљива ситуација у којој се дете налази, његов рањиви положај, првенствено због менталног или физичког хендикепа или зависности. Оквир инкриминације обухватиће, сходно одредбама Конвенције, и ангажовање детета за бављење проституцијом или навођење детета да учествује у проституцији, приморавање детета на проституцију или остваривање зараде од неког другог вида искоришћавања детета у такве сврхе, као и коришћење услуга дечје проституције.

Истим оквиром се обухвата и инкриминација свих понашања која подразумевају ангажовање детета да учествује у порнографским представама или навођење детета да учествује у таквим представама, приморавање детета да учествује у порнографским представама или остваривање зараде или неки други вид искоришћавања детета у такве сврхе, односно свесно присуствовање порнографским представама у којима учествују деца. Напослетку, оквир кривичног материјалног права обухватио је и корумпирање деце, односно криминализовање намерно навођења, у сексуалне сврхе, детета да буде сведок сексуалног злостављања или сексуалних активности, чак и онда када оно само не мора да учествује у истим. При томе, увиђајући да рачунари и информационе технологије играју значајну улогу у такозваном *grooming*-у, Конвенцијом се предвиђа инкриминасање оних понашања која укључују сексуалне предлоге одраслих лица, посредством датих технологија, а који су праћени материјалним радамама који воде ка одржавању таквог састанка, без обзира да ли је до контактеног насиља и уистину дошло.

Чланом 24. Одговорност за помагање и подстрекивање, указује се да ће свака страна предузети све неопходне мере како законодавне тако и друге мере да да би прогласило или установило кривично дело онда када је дело учињено са умишљајем, помагањем или одобравањем извршења било ког кривичног дела установљеног у складу са Конвенцијом Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања.

Одговорност правних лица одређено је у члану 26. за кривично дело које је установљено у складу са овом конвенцијом, ако дело учини појединачно или као део органа тог правног лица. У ставу 2. члана 26. указује се да ће свака страна предузети неопходне законодавне и друге мере да би се осигурало да правно лице може бити сматрано одговорним за кривично дело. У зависности од правних начела одговорност правног лица може бити кривичноправно, грађанскоправна или управноправно. Та одговорност неће умањити кривичну одговорност физичког лица које је учинило кривично дело.

Члан 27 Конвенције указано је на санкције и мере које се изричу и које имају превентивну функцију, узимајући у обзир тежину учињених дела. Санкције обухватају казне које подразумевају лишење слободе, а могу послужити као основ за изручење учиниоца кривичног дела. У складу са чланом 26. учиниоци кривичног дела подлежу делотворним и сразмерним санкцијама које обухватају новчане кривичне или некривичне казне, а могу обухватити и друге мере: укидање права на јавне повластице или помоћ; привремена или трајна дисквалификација из праксе трговинских активности; стављање под судски надзор; судски налог за ликвидацију правног лица.

Мере које се такође могу предузети су заплена и конфискација робе, докумената и других средстава која су коришћена за извршење кривичног дела, зараде које су остварене извршењем кривичног дела, затварање привремено или трајно пословне установе која је коришћена за извршење кривичног дела. Могу се усвојити и друге мере које се односе на учиниоце, као што су: ускраћивање родитељског права, праћење и надзор лица која су оглашена кривим и др.

Чланом 28. указано је на отежавајуће околности тј. одређивање санкција за кривично дело које је установљено у складу са Конвенцијом. Санкције се одређују ако је нанело озбиљну штету физичком или менталном здрављу жртве; кривичном делу су претходили акти мучења или тешког насиља или је кривично дело било пропраћено таквим актима; кривично дело је почињено над посебно рањивом жртвом; кривично дело је учинио члан породице, лице које живи у заједници са дететом или лице које је

злоупотребило свој ауторитет; кривично дело је учинило неколико људи који су деловали заједнички; кривично дело је почињено у оквиру криминалне организације; учинилац је већ раније био осуђиван за кривична дела истоветне природе.

Члан 29. указује да ће се код изрицања коначне пресуде узети у обзир претходне осуде које је лице имало пре за кривична дела која су установљена у складу са Конвенцијом.

Део стандарда односи се на област кривичног процесног права - глава 7. Чланом 30. указује се на начин истраге, кривичног гоњења као и процесног права. Једно од основних начела подразумева да: свака страна предузме све неопходне законодавне или друге мере да би се обезбедило да истрага као и кривични поступак буду спроведени у најбољем интересу детета. Свака страна усвоји заштитнички приступ жртвама, како би се избегло даље трауматизовање деце, при чему је посебно наглашено да се истрага и кривични поступак за оваква дела третирају као приоритети. Свака страна предузме све неопходне законодавне или друге мере, у складу са основним начелима свог унутрашњег права:

- како би обезбедила делотворну истрагу и кривично гоњење за кривична дела установљена у складу са овом конвенцијом допуштајући, тамо где је то примерено, могућност тајних операција;
- како би омогућила јединицама истражних служби да идентификују жртве кривичних дела установљених у складу са чланом 20. посебно помоћу анализе дечјег порнографског материјала, као што су фотографије и аудио-визуелни записи емитовани или стављени на располагање помоћу информационе и комуникационе технологије.

Предвиђајући опште мере заштите чланом 31. истиче се обавеза информисања жртава о њиховим правима, као и доступним службама. Ово се при томе тиче свих елемената о њиховим жалбама, оптужбама, општем напретку у истрази или поступку, њиховој улози или исходу њихових предмета.

Опште мере такође односе и на обезбеђивање информисање жртава и њихових породица у оним случајевима када се процени постојање опасности, а када лице које је кривично гоњено или осуђено буде привремено или трајно пуштено на слободу. Сегмент заштитних мера, између осталог укључиваће и заштиту приватности жртава, њихов идентитет и лик, те спречавање доспевања у јавност било којих информација које би могле довести до идентификације жртава. Финално, ове мере ће се односити на

обезбеђивање сигурности жртава и сведока од застрашивања, одмазде и ревиктимизације, те мере избегавања контакта жртва и учинилаца на суду или у просторијама полиције. Изузетак у овом смислу односи се на оне случајеве када надлежни органи утврде да би такав контакт био у интересу детета или неопходан у истрази или кривичном поступку.

Елементи кривичнопроцесног законодавства такође су обухваћени садржајем Конвенције, а где се у члану 32. наводе особености покретања поступка. Датим оквиром се предвиђа да ће свака страна предузети све неопходне законодавне или друге мере, како би обезбедила да истрага или кривично гоњење у предметним поступцима не зависе од пријаве или оптужбе коју изнесе жртва. Отуда се повлачење изјаве жртве неће сматрати и довољним условом за обуставу истраге или поступка.

Чланом 33. Конвенције одређено је незастаревање: да застаревање за започињање поступака који се односе на кривична дела установљена у складу са чл. 18, 19. став 1. а) и став 1. б), као и 21. став 1. а) и став 1. б) не наступи током временског периода довољно дугог да се да се током њега омогући делотворно отпочињање поступка пошто је жртва постала пунолетна и који је у складу са тежином кривичног дела о коме је реч.

Како би се осигурао квалитет поступања и заштита деце у истражном поступку, чланом 34. предвиђа се специјализација лица, јединица и служби задужених за истрагу у области борбе против сексуалног искоришћавања и злостављања. Исто укључује и предузимање свих законодавних или других мера како би осигурала да неизвесност у погледу стварног узраста жртве ни на који начин не спречи покретање кривичне истраге. Постизање наведеног претпоставља и извесне особености непосредног поступања са децом. Отуда се садржајем Конвенције надаље предвиђа да се разговори са дететом могу одвијати без неоправданог одлагања одмах пошто су надлежним органима пријављене чињенице. Такође, предвиђа се да се разговори са дететом одвијају, када је то неопходно, у просторијама које су пројектоване или прилагођене за те сврхе. Разговоре ће водити професионалци обучени у те сврхе. Уколико за тако нешто постоји могућност, све разговоре би требало обављају иста лица.

Како би се спречила ретрауматизација деце, предвиђа се да број разговора буде сведен на најмању могућу меру, а сходно циљевима кривичног поступка. При томе, како би се штитила права и интереси детета, као и редуковао страх и отпор, предметним актом се наводи да дете може бити у пратњи свог правног заступника или, где је то погодно, одраслог лица које само изабере, сем уколико је, када је реч о том

лицу, донета образложена одлука о супротном. У коначном из претходно наведених разлога, свуда где је то погодно разговори са дететом-сведоком могу се похрањивати у форми видео записа, а где ће се исти прихватити као доказ у судском поступку, а у складу са правилима унутрашњег права конкретне државе.

Поред наведеног, особености кривичног поступка односе и на обуку судија, тужилаца и адвоката о правима детета, као и другим релевантним чињеницима које се тичу овог феномена. При томе самим судијама се дозвољава да расправе организују без присуства јавности, односно да се жртва саслуша без присуства људи у судници. Све наведено, поново, јесте у функцији заштите деце.

Представљени оквир међународног права обухвата врло сложен сет мера које се тичу превенције сексуалног насиља над децом. Поред обавеза које се тичу националне легислативе, истим оквиром се успоставља и основ међународноправне сарадње, а нарочито у случајевима транснационалног криминалитета. У том смислу се може и разумети формирање базе података учинилаца ове врсте кривичних дела, а где ће подаци о идентиту и ДНК профили бити доступни у оквирима међународних истрага и кривичних поступака.

Како је Конвенција ратификацијом постала део српског правног поретка,³ настала је обавеза да се мере детаљније уреде, што је једним делом остварено новелирањем Кривичног законика,⁴ али и доношењем Закона о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима.⁵

³ Закон о потврђивању Конвенције о заштити деце од сексуалног злостављања и сексуалног искоришћавања, Службени гласник РС – Међународни уговори, бр. 1/10.

⁴ Кривични законик, Службени гласник РС, бр.8 85/2005, 88/2005- испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

⁵ Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, „Сл. Гласник РС“ бр. 32/2013.

II КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ПОЛНЕ СЛОБОДЕ У ЗАКОНОДАВСТВУ СРБИЈЕ

2.1. Историјски развој кривичноправне заштите деце

Положај жена и деце у српском средњовековном праву којим је доминирао патријархални систем вредности и начин живота, није био на завидном нивоу. У породици су, према старим обичајима, добродошла сва мушка деца јер настављају лозу, док су женска деца „права несрећа“.⁶

Најзначајнији сачувани правни документ тога доба, Душанов Законик из 1349. године није пружао посебну заштиту деци тога доба, а камоли од сексуалног злостављања, тако да се она могла остварити путем општих инкриминација као што су отмица, силовање, блуд родоскрвњење.

У скраћеној Синтагми глава о сексуалном злостављању долази нешто скраћена као А-12. Редактори су због важности главе испустили Скраћене Синтагме само једно црквено правило (од 4) и два закона (од 11). Основни закон (познат Србима још из периода Прохирона) прети смртном казном отмичарима, ако су наоружани, без разлике да ли је отета девојка или удовица. Они који су помагали кажњавају се батинама, шишањем и одсецањем носа. Ако је отмица била без оружја, отмичар губи руку, а помагачи трпе прогонство, после батињања и шишања.⁷ Ако је помагач био роб треба да се спали. Отмица сматра се за јавноправни деликт. Родитељима отете претило се у то време тамницом у случају ако желе да се помире са отмичарима. Достојно је пажње да су казне исте без разлике да ли је отмица принудна или привидна (са пристанком отете). Строго је било забрањено измирење и каснији пристанак на брак, који је допуштен у случају силовања. Имање су губили отета и њени родитељи, ако су пристали на брак с отмичаром, у противном случају имање отмичара плени се у корист отете. Отмица се у то време сматрала за толико велики злочин, да је отмичар био изузет од права азила и могао је бити затворен и на Васкрс. Онај роб који је известио о отмици, добијао је слободу.

⁶ Константиновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., Костић, М. (2012). *Виктимологија*, Пеликант принт, Ниш, стр. 131.

⁷ Соловјев, А. (1928). *Законодавство Стефана Душана Цара Срба и Грка*. Београд: Београдски универзитет, Правни факултет, стр. 486.

То су главне одредбе Скраћене Синтагме, који се сматрају од редактора за суд царски, за резерват владаочева суда.⁸ У српским повељама, исто као и у грчким сматра се обично за резерват владаочева суда. То је споменуто и у члану 192. Душанова Законика. Ипак Душанов Законик не доноси ни једне одредбе о отмици, том специфичном српском обичају без сумње зато што су строге одредбе Скраћене Синтагме изгледале довољне.

Редакција XVII века нашла је за потребно да сачува главне одредбе Скраћене Синтагме А-12 (нарочито члан из Прохирона као члан 86. и 87. ЗКЈ).

Византијско право које се много брине за отмицу, много мање је говорило о силовању. Византијско право сматра сваки ванбрачни полни сношај за строго кажњив, не прави велике разлике да ли је обљуба извршена са пристанком женске особе или насилно. Еклога и Прохирон дефинисали су случајеве силовања девојке, малолетне до 13. година и туђе веренице (али заборавили су да предвиде случајеве силовања удате жене, удовице или робиње, и ако говоре о блуду тих лица).⁹ У Потпуној синтагми Матије Властара глава о силовању била је сасвим кратка и јасна. То је гл. Г-30. Та глава најмање говори о силовању, него о служинштву и блуду. Од пет члана те главе само један је закон о силовању девојке, које се кажњава губитком носа и трећег дела имовине. Два остала закона Прохирона о силовању заборавио је Властар да унесе у своју Потпуну Синтагму.

Редактори Скраћене Синтагме сачували су ту збркану главу као Т-15, избрисали су само последњу одредбу (из Василика) која садржи правило из поступка и додали наслов не првим законима, који немају кривичне санкције, него сасвим логички трећем закону, који садржи баш најважнији закон о силовању девојке.¹⁰

Редактори Душанова Законика запазили су непотпуност Скраћене Синтагме и на том месту унели су у Душанов Законик члан 53, који кажњава још јачим византијским казнама свако силовање, где су прављене разлике само са сталешког гледишта. Овде се силовање кажњавало не само одсецањем носа, него губитком обе руке. Насиље серба над властеоском женом кажњавало се најсрамотнијом византијском казном-вешањем. У том члану није било ни речи о српским новчаним глобама, читав систем казни је византијски.¹¹

⁸ Соловјев, А. (1928). *Законодавство Стефана Душана Цара Срба и Грка*. Београд: Београдски универзитет Правни факултет, стр. 486.

⁹ Исто, стр. 487.

¹⁰ Исто, стр. 487.

¹¹ Исто, стр. 488.

Сматра се да је до поштрења казни за силовање у члану 53. Душанова Законика дошло под утицајем западних правних система, који су били много строжији и често су правили сталешке разлике. На пример у Корчуланском статут налази се у II-ој редакцији сличне одредбе:

- да ли је властелин силовао удату властелинку (сече му се глава) или властеоску девојку (да плати 100 дуката глобе или да се ожени силованом после шест месеци затвора),
- да ли је властелин силовао удату сељанку (сече му се глава) или сеоску девојку (50 дуката и три месеца затвора),
- да ли је сељак силовао властеоску ћерку (да се обеси).¹²

Последња је казна сасвим слична истом случају у 53. чл. Душанова Законика. У очи пада да и у Корчуланском статуту и у Душановом Законику нису исцрпљене све могуће комбинације нпр.у чл. 53. Душановог Законика не говори се о томе, ако би властелин силовао себарку. Вероватно да у том случају остаје у снази блажа одредба византиског права (само сечење носа); члан 53. доноси само поштрене казне.

У Душановом Законику налази се само једна одредба о блуду - члан 54. који строго кажњава само један нарочити случај - блуд владике (жене или ћерке властелина), са „својим човеком“. Овај члан Душановог Законика врло је важан, јер представља очевидну допуну Властареве Синтагме.

Матија Властар заборавио је да унесе у своју Поптуну Синтагму два закона из Прохирона које врло строго кажњавају полну везу између госпође и њеног слуге (Proch XXIX, 43 и 44). Редактори Душановог Законика, сетили су се тих закона и у члану 54 те одредбе добиле су општи облик (не прави се разлика између удате госпође и удовице). Казна је јако поштрена као и у претходном члану 54. Душановог Законика, византијско одсецање носа појачано је још византијским. Овај случај је врло значајан јер показује да су редактори Душановог Законика знали да попуне празнине Поптуне Синтагме помоћу Прохирона и да од одредаба Прохирона створе један члан Душанова Законика.

Нарочито строго кажњава се прељуба тј. полни сношај између мушкарца и удате жене, јер је то злочин не само против моралности, него и против светости брака.¹³

¹² Соловјев, А. (1928). *Законодавство Стефана Душана Цара Срба и Грка*. Београд: Београдски универзитет Правни факултет, стр. 488.

¹³ Исто, стр. 490.

У Потпуној Синтагми главу М-14 чине осам црквених правила и тринаест световних закона о прељуби.

Редактори Скраћене Синтагме врло су пажљиво прерадили ову грађу. Испустили су сва црквена правила, али су додали наслов световним законима. У скраћеној Синтагми у глави М-3 кажњавају се браколомници батињањем, шишањем и одсецањем носа. После тога мора да издржи браколомница две године затвора у манастиру. Муж има право жени да опрости и да је прими назад после издржане казне, а може жену и да отера. Ако муж отера жену брак се поништава и муж добија прђију. Муж не може да опрости својој жени пре казне јер ако то уради онда се он кажњава као „блудинописац“ - подвођач. Ако је муж нашао жену са љубавником, може да убије љубавника без сваке одговорности, али не може да убије жену.¹⁴

Двоженство у Скраћеној Синтагми кажњава се као браколомац и други брак поништава се. Против природни блуд врло се строго кажњавао у верским законодавствима и у правилима православне цркве. Матија Властар донео је доста одредаба о тим кривицама, само су разбацане по разним главама Поптуне Синтагме (А-5, А-4, К-28).

Педерастички-блуд између лица мушког пола дефинисан је у Потпуној Синтагми у гл. А-14. Ту су три црквена правила, и световни закон који кажњава смрћу и активног и пасивног содомиту (осим случаја да је пасивни содомита млађи од 12 година). Редактори Скраћене Синтагме примили су ту главу без промена као А-13.¹⁵

Душанов Законик о кривичним делима прељуба, двоженство и противприродном блуду, не доноси ни једне речи. Међутим, наведена кривична дела су обично предвиђена у правним зборницима тог доба.

Редакција XVII века сачувала је већи део тих прописа Скраћене Синтагме и преиначила их. Одредба Скраћене Синтагме о прељуби пренете су у Раваничкој редукцији у Душанов Законик као члан 97, доста скраћене и са ублаженим системом казни. Браколомац треба да плати 100 перпека, ако је ожењен, 30 перпека ако није ожењен. Браколомница треба да се кажњава као блудница. Наслов је „закон царски“.

Закон о педерастички је пренет у Законик Константина Јустинијана као члан 38. И ту је казна поштрена: содомитима прети се смрћу од мача, али и спаљивањем.

¹⁴ Соловјев, А. (1928). *Законодавство Стефана Душана Цара Срба и Грка*. Београд: Београдски универзитет Правни факултет, стр. 488.

¹⁵ Исто, стр. 489.

Код родоскрнављења су нарочито строге казне и кажњава се свако полно спајање између сродника (чак и у духовном сродству). Кривичне одредбе византијског права о томе М. Властар сместио је између правилама о забрањеним браковима (у Поптуној Синтагми глава Г- 9). Редактори Скраћене Синтагме додали су те кривичне одредбе смештене су у глави Г- 6.¹⁶

Ту су строге одредбе Прохирона и кажњавају се смрћу у најближим степенима сродства (у првом и другом степену). У трећем степену сродства и у ближим степенима по тазбини кажњавају се кривци батињањем и одсецањем носа. У четвртном степену сродства и у даљим степенима по тазбини прети се само батињањем. Полни сношај са својом кумом кажњавасе одсецањем носа (ако је кума удата каза је батињање). Најмање се у то доба кажњавала полна веза са својом таштом- само црквеном епитимијом.

Овде треба споменути родоскрнављење где је забрањен брак са кумом, казна је била под утицајем Еклоге XVII, одсецањем носа. Србима су те одредбе византијског права биле познате из превода Прохирона у Номоканону. У Скраћеној Синтагми налазе се све главне одредбе Прохиуирона о том кривичном делу, није Душанов Законик споменуо родооскрвљење ни у првом ни у другом делу.

Редакција XVII века није нашла за потребно да сачува византијске одредбе Скраћене Синтагме о родооскрвљењу.

Следећи акти у којима се помиње заштита деце од сексуалног злостављања су Законик проте Матеје из 1804. године и Карађорђево Криминално законик из 1807. године.

Законик проте Матеје¹⁷ је донет 5. маја 1804. године. Саставио га је прота Матеја Ненадовић који је потом одобрен на скупштини ваљевске нахије. Сам је аутор навео да је у писању Законика користио Крмчију и Јустинијанове законе.

Законик је био скромног обима, није био довољно прецизан и систематичан, одредбе су биле разруђене. Нема одредби општег дела кривичног права, нити принципа на којима се заснива његова примена. Он садржи само кривичноправне одредбе посебног дела.

Карађорђево Криминално законик¹⁸ (познат и као „Правила војена и народна“) према претпоставкама историчара донет је од стране самог војводе 1807. године.¹⁹

¹⁶ Соловјев, А. (1928). *Законодавство Стефана Душана Цара Срба и Грка*. Београд: Београдски универзитет Правни факултет, стр. 492.

¹⁷ Живановић Т. (1967). *Законски извори кривичног права Србије и историјски развој његов и њеног кривичног правосуђа од 1804. до 1865. године*, Београд, стр. 7- 8.

Отмица девојке је предвиђена у члану 27. За ово је дело предвиђена различита врста и мера казне зависно од својства учиниоца. Тако се момак за ово дело кажњава шибом и то проласком три пута кроз шпалир од 300 момака; кум, девер и стари сват са по 50 удараца штапом; а остали сватови са по 30 удараца штапом. У случају да је овако отета девојка и венчана, у члану 28. је прописана казна за кривично дело свештеника који се лишава парохије (дакле, онемогућава му се да до краја живота обавља посао, делатност или занимање које је злоупотребио на овај начин).

Са добијањем статуса вазалне кнежевине, са самосталном унутрашњом управом, у Србији након 1830. године започиње живља законодавна делатност. Та делатност се огледала у доношењу и неколико закона кривичноправне садржине, међу којима су се налазила и кривична дела против сексуалног морала. Први од њих је *Војени закон*, донет 31. октобра 1839. године, где се у глави XII, у параграфима 102-106, говори о блуду (блудочинству), силовању, скотолоштву, педерастичности и отмици. За ова кривична дела предвиђена казна је најстрожија казна, што је могла бити (по члану 116) телесна казна од 50 до 100 удараца шибом, тешка тамница или робија са гвожђем од једне до пет година или велика (мртва) шиба.²⁰

До првог позитивног помака у кривичноправној заштити деце од сексуалног злостављања и злоупотребе дошло је тек 1860. године са Казнителним закоником за Књажевство Србију, рађеним по узору на пруски Казнени законик из 1851. године.

Законик је штитио децу до навршене тринаесте године од чињења блуда са њима и када се то са „њиховим саизвошењем догодило“ (параграф. 191),²¹ што представља претечу данашњег кривичног дела обљуба са дететом. У глави XXI која носи назив „О злочинствима и преступлењима противу благонравија“ (кривична дела против морала) наилазимо на одредбе које непосредније указују на кривичноправну заштиту деце. Тако у параграфу 201. у тачки 1. се каже: *“Ко с лицем које још није петнаесту годину навршило, блудучини, или га преваром и разним обећањима наведе, да то с другим учини, уколико не би то у друго веће казнимо дело прелазило (пар. 191.*

¹⁸ Мирковић З. (2008). *Карађорђево законик*, Београд, стр. 11- 14.

¹⁹ О времену настанка овог Законика у правној историји не постоји јединствено схватање. Тако Тома Живановић, Живановић Т. (1910). *Основи кривичног права*, Општи део, Београд, стр.21, сматра да Карађорђево законик потиче из 1807. године, док Стојан Новаковић, Новаковић С. (1907). *Уставно питање и закони Карађорђевог времена*, Београд, стр.117, узима 1810. као годину настанка овог Законика.

²⁰ Живановић, Т. (1967). *Законски извори кривичног права Србије и историјски развој његов и њеног кривичног правосуђа од 1804. до 1865*, Београд, стр. 134- 135, 139.

²¹ Константиновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., Костић, М. (2012). *Виктимологија*, Пеликант принт, Ниш, стр. 168.

под 2, и 3, и пар.205. под 1.), да се казни затвором од три месеца до четири године“. Као што се види, да би ово кривично дело постојало пасивни субјект мора бити старији од тринаест година. „Ако би заведеном лицу било мање од тринаест година, постојао би идеалан стицај између силовања (пар.191 т. 3. к. з.) и овог кривичног дела.“²²

Такође, било је инкриминисано и вршење блуда између татора, управитеља, свештеника и духовних лица и васпитача са њиховим непунолетним ученицима оба пола (параграф. 204 и параграф. 205).

Под татором се подразумева старалац, старатељ, а под „управитељима“ у смислу овог параграфа подразумевају учитељи, као и мајстори и принципали (према својим шегртима), док се под „васпитатељима“ подразумевају лица којима је поверено целокупно васпитање (вођење живота) малолетника, а не самонастава.

Идентичне одредбе предвиђене су и у Кривичном законнику за Књажевину Црну Гору из 1906. године и то у истим параграфима (191. тачка 3, 201. тачка 1. И 205 тачка 1).²³ Једина разлика је у параграфу 205. тачка 1 где је била предвиђена робија до осам година.

У погледу радње која је алтернативно предвиђена „...или га преваром и разним обећањима наведе, да то с другим учини...“ није нужно да је то лице свесно значаја своје радње. Ово кривично дело је свршено тек када је треће лице имало сексуални однос са пасивним субјектом. Такође и у параграфу 205. тачка 1, исте главе, наилазимо на сличне одредбе- „Робијом до пет година да се казне: 1. татори, управитељи, свештена и духовна лица и васпитатељи, који са својим непунолетним пупилама и ученицама блуд учине.“²⁴ Овде се ради о блуду (обљуби) злоупотребом односа зависности. Из наведеног законског текста изричито произлази да се кривичноправна заштита пружа непунолетним пупилама²⁴ и ученицама односно лицима која нису навршила тринаест година живота.

Кривични законик Краљевине Југославије је спадао је у ред тадашњих модерних кривичних законика. Ступио на снагу 1. јануара 1930. године.²⁵

За разлику од ранијих законика, у овом Законнику су прецизније предвиђене одредбе о кривичноправној заштити деце у области сексуалних односа. Пре свега, овим Закоником се први пут дефинише шта се подразумева под појмом „деца“, а шта

²² Живановић, Т. (1923). *Основи кривичног права, посебни део, II књига*, Београд, 1923, стр. 141.

²³ Овај параграф се налази у глави XX, чији је наслов “О злочинима и преступима противу личне слободе”, Кривични законик за Књажевину Црну Гору, Цетиње, 1906, стр. 76.

²⁴ Пупила (лат. Pupilla)- сироче, потсвојче, непунолетно дете (без оца) које је под старатељством- Вујаклија, М. (1961). *Лексикон страних речи и израза*, Београд, 1961, стр. 795.

²⁵ Стојановић, оп. cit. стр. 51.

под појмом „малолетници“. „Деца“ су лица која нису навршила четрнаест година, а „млађи малолетници“ су лица која имају четрнаест година, али нису навршила седамнаест година, док су „старији малолетници“ лица која имају седамнаест година, а нису навршила двадесет једну годину (параграф 14). Осим тога, први пут се за сексуалну радњу употребљава израз обљуба, а који је и данас у употреби.

Сексуални деликти су предвиђени у глави XXIV Законика која носи назив „Кривична дела против полног морала“. Законодавац је сматрао „с једне стране да треба до дође до тога да се извршује полни нагон (*libido sexualis*), као основ за расплод људског рода у том правцу, да подмладак постане здрав духом и телом (момент популације, еугенетички), а да се затре сексуална анархија. С друге стране, да се заштите деца и малолетници у погледу опасности која им прети, јер прерано утицање на њихов полни живот може постати по развој њихове личности, било психичке, било физичке, врло штетно а каткад и погубно.“²⁶

Кривичноправна заштита деце у сексуалној сфери предвиђена је у параграфима 273, 274, 278. и 279. те ће они бити посебно анализирани. Како параграфи нису имали своје називе, поједини теоретичари тог времена овај параграф су означавали као „завођење женског детета“, „силовање сполно незреле жене“ или „обљуба односно блудна радња над женским лицем, које нијенавршило 14. годину“.²⁷

Параграф 273. гласи:

„Ко над женским лицем које није навршило четрнаесту годину изврши обљубу, казниће се робијом до десет година.

Ко над таквим лицем изврши какву блудну радњу, казниће се, строгим затвором.

Гоњење за кривично дело из другог одељка, ако није јавно учињено, предузима се само по предлогу.“

Кривично дело против полног морала из параграфа 273, као што се види, обухвата две полне радње: обљубу и блудне радње, с тим да се обљуба сматра злочинством и кажњава се истом казном као и силовање (инкриминисано у пар. 269), док се блудне радње сматрају преступима, као лакше кривично дело.

²⁶ Доленц, М., Маклецов, А. (1935). *Систем целокупног кривичног права Краљевине Југославије*, Београд, стр. 256.

²⁷ Маклецов, А. (1930). *Кривична дела против јавног морала у Кривичноме законике Краљевине Југославије*, Архив, бр.1-2, Београд, стр. 12. и Доленц, М., Маклецов, А. (1935). *Систем целокупног кривичног права Краљевине Југославије*, Београд, стр. 259.

У првом ставу радња извршења је обљуба која подразумева природни сексуални однос. У кривичноправном смислу обљуба је прибављање сексуалног задовољства сједињавањем полних органа мушког и женског лица, и она постоји и када мушкарац не успе да над женским лицем, које би било *virgo intacta*, изврши дефлорацију, али је саставом полних органа постигао сексуално задовољење.²⁸

Дело је свршено када је постигнуто спајање полних органа учиниоца и женског лица испод четрнаест година.

Обљуба са женским лицем од четрнаест година и старијим од четрнаест година уз њен пристанак није кажњива као дело против јавног морала (осим у случајевима из пар. 274 ст. 2, 275, 276 и 277).

У погледу кривице тражи се умишљај учиниоца који се састоји у свести да женско лице нема четрнаест година, као и намера задовољења сексуалног нагона.

У ставу другом, радња извршења је блудна радња. „Под блудном радњом у смислу прописа ове главе разуме се свака таква радња којом учинилац иде на задовољење своје телесне похоте” (пар. 289). Или другим речима: „Блудна радња је на задовољење извршиоачеве телесне похоте управљена радња.”²⁹

Оваква дефиниција је потпуно неодређена и неправилна, и поништава разлику између обљубе и блудних радњи спроведену у глави XXIV Законика. Наиме, и обљубом извршилац иде на задовољење своје телесне похоте.³⁰ Из оваквог непрецизног појма блудних радњи, произлази да је поред кривице потребна и намера задовољења своје телесне похоте.

Предвиђена казна за обљубу (из става 1) је робија од једне до десет година, те како се ради о злочинству гони се по службеној дужности. С друге стране, за блудне радње (из става 2), предвиђена казна је строги затвор од седам дана до пет година, и као преступ се гони само на предлог законског заступника. У погледу умишљаја и начина извршења (сила, претња, превара) важе исте констатације као и код обљубе.

У параграфу 274. који се у теорији означавао као „завођење мушког детета“, „сполна злоупотреба малољетних“, „обљуба или блудна радња над мушком децом опште...” и сл. наилазимо на сличне одредбе.

Параграф 274 гласи:

²⁸ Урошевић, У. (1929). *Судски Требник, II део*, Београд, стр. 394.

²⁹ Живановић, Т. (1936). *Основи кривичног права Краљевине Југославије, посебни део, II књига*, Београд, стр. 79.

³⁰ Чубински, М. (1930). *Научни и практични коментар Кривичног законика Краљевине Југославије, посебни део*, Београд, стр. 212.

„Казниће се робијом до пет година:

1. ко мушко лице испод четрнаест година злоупотреби за обљубу;
2. ко изврши обљубу над својим малолетним пасторчетом, усвојеним дететом, храњеником, или храњеницом или над својом штићеницом,

Ко изврши блудну радњу према овим лицима казниће се строгим затвором.

Предвиђена казна за кривично дело обљуба са женским лицем од четрнаест година и старијим од четрнаест година уз њен пристанак (из става 1 пар. 274.) је до пет година робије, односно дупло мања је запређена казна него за исто дело из пар. 273. (када је женско лице као објект у питању).

У параграфу 278. је такође пружена кривичноправна заштита лицима испод четрнаест година у сексуалној сфери. Овај параграф се иначе назива „блудна отмица“, „одвођење ради блуда“, „одвођење полно непорочног женског лица“, „одвођење ради блуда женског лица испод 14 година“. Запређена казна за одвођење женског лица изнад четрнаест година је до пет година робије, док је за одвођење таквог лица млађег од четрнаест година (тежи облик) казна затвора до десет година.

Параграф 279. гласи: „Ако лице, над којим је извршена обљуба или каква блудна радња у смислу пар. 269- 278, од тога умре, учинилац ће се казнити робијом најмање пет година. Ако је услед ове обљубе или блудне радње лице претрпело тешку телесну повреду из пар. 178 или пар. 179, учинилац ће се казнити робијом до дванаест година“

Овај параграф се односи на сва кривична дела, која произилазе из аката обљуба или блудне радње без обзира да ли су у питању злочини или преступи, под условом да из њих настану теже последице. Квалификација је везана последицом која мора бити смрт жртве или тешка телесна повреда из пар.178- 179. Код проузроковане смрти под наведеним условима, казна је најмање пет година, а највише двадесет година (законски максимум). Када су у питању деца као жртве, на шта упућују пар. 273, 274 и 278, запређена казна може бити од значаја приликом одмеравања, а што би значило да се у том случају изричу веће затворске казне.

Лакши квалификовани случај је предвиђен је у ставу 2, где је за извршиоца дела предвиђена казна робије до дванаест година ако је жртви при вршењу обљубе или блудних радњи, нанео тешку телесну повреду.

Након Другог светског рата кривичноправна заштита деце од сексуалних деликата се остварује прописивањем низа кривичних дела: силовање, обљуба над немоћним лицем, обљуба са дететом, обљуба злоупотребом положаја, родоскрвњење.

Кривично законодавство након другог светског рата, није одбацило тековине науке кривичног права из времена старе државе. За низ кривичних дела примењивале су се норме југословенског кривичног законика из 1929. године, све до доношења новог кривичног законика из 1951. године, а је то било могуће по Закону о неважности правних прописа донетих пре Другог светског рата.³¹

Већ 1947. године донет је Кривични законик- (ОКЗ)³² који је представљао прву систематску целину општег дела кривичног права.

Када се погледа Кривични законик из 1951. године да није садржао посебан део, па тиме ни одредбе које би биле од значаја за кривично дело о којем се говори у овом раду.

Законом о изменама и допунама КЗ из 1959. године,³³ кривичноправна заштита деце у овој области је делимично проширена. Кривичном делу обљубе или противприродног блуда злоупотребом положаја, из члана 182. додат је и трећи став који се односи на малолетна лица испод четрнаест година. Овим ставом су инкриминисане ситуације када наставник, васпитач, старалац, усвојитељ, очух или друго лице злоупотреби свој положај и изврши обљубу или противприродни блуд са малолетним лицем млађим од четрнаест година које му је поверено ради учења, васпитања, чувања или неге. Предвиђена казна је била строги затвор до осам година.

Кривични закон Републике Србије³⁴ за време свог тридесетогодишњег важења, и то од свог доношења 1977. године, па до престанка важења 2006. године је прошао разна искушења. Тако нпр. са доношењем уставних промена СР Србије из 1989. године престали су да важе КЗ Војводине и КЗ Косова, те је Кривични закон Републике Србије почео да се примењује на територији целе републике. Даље, распадом СФРЈ и настанком Савезне Републике Југославије 1992. године, овај Кривични закон није укинут него је наставио и даље да важи, а разлог за то је што је Уставом СРЈ из 1992.

³¹ Закон о неважности правних прописа донетих пре 6.априла 1941. године и за време непријатељске окупације, „Службени лист ФНРЈ“, бр. 86од25.октобра1946,105 од 27.децембра1946, 96 од 12. новембра 1947.

³² Овај Законик је донет 4. децембра 1947. године и објављен у „Службеном листу ФНРЈ“ бр. 106/1947.Ступио је на снагу 22.фебруара 1948. године и трајао до 1.јула 1951. године.

³³ Закон о изменама и допунама из 1959. године Службени лист ФНРЈ 30/1959 чл 108.

³⁴ Овај закон је усвојен од стране Скупштине СР Србије на седници Друштвено- политичког већа 28. јуна 1977. године, и проглашен је Указом Председника СР Србије наредног дана. Објављен је у „Службеном гласнику СРС“ од 30. јуна 1977. године, бр. 26, а ступио на снагу следећег дана 1. јула 1977. године.

године задржана подељена законодавна надлежност (иако је било покушаја да се донесе јединствени кривични законик) итд.³⁵

За време свог важења, КЗ Србије је претрпео низ измена и допуна. Те измене и допуне су биле различитог карактера, али су се углавном односиле на кривична дела која су у себи имала новчана обележја. То је вероватно и био разлог што су кривична дела против достојанства личности и морала (како се тада звала ова глава), била поштеђена честих измена и допуна.³⁶

С обзиром на објект кривичноправне заштите у овом КЗ разликовала су се кривична дела којима се напада слобода опредељења личности у области сексуалног живота и кривична дела која су супротна моралним погледима друштва у тој области. У оквиру ове поделе кривична дела против достојанства личности и морала се могу сврстати у три групе. Прва, дела која се врше против воље пасивног субјекта или уз његову сагласност која је изнуђена одређеним противправним начином- кривична дела силовање, принуда на обљубу или противприродни блуд, обљуба или противприродни блуд злоупотребом положаја, као и блудне радње када се доводе у везу са овим кривичним делима, завођење и противприродни блуд члан 104 (став 1. и 2.). Друго, дела која се врше према лицима која нису способна да изразе своју вољу- кривична дела обљуба или противприродни блуд над немоћним лицем, обљуба или противприродни блуд са лицем које није навршило четрнаест година, као и блудне радње када се доводе у везу са овим кривичним делима и подвођење или омогућавање вршења блуда члан 105 (став 1. и 2.). Треће, дела која се врше уз сагласност пасивног субјекта, али је дело у супротности са моралним схватањима нашег друштва у области сексуалних односа- кривично дело противприродног блуда (став 3.) и подвођење или омогућавање вршења блуда 105 (став 3.)³⁷

Кривично дела посредовања у вршењу проституције и приказивање порнографског материјала су била предвиђена у Основном кривичном закону (раније КЗ СРЈ), а иначе би да није било подељене законодавне надлежности биле у групи кривичних дела против достојанства личности и морала. Због тога што ова кривична

³⁵ Савезна влада Савезне Републике Југославије је била образовала комисију експерата која је сачинила нацрт Кривичног законика СРЈ и 1998. године га ставила на јавну дискусију. Међутим, из разлога што је Скупштина Црне Горе повукла своју сагласност, овај Законик никад није био усвојен.

³⁶ Измене и допуне КЗ су биле најучесталије у периоду од половине 1992. године до половине 1994. године, када су извршене чак четири измене (Службени Гласници РС бр. 49/92, 23/93, 67/93 и 47/94).

³⁷ Група аутора. (1995). *Коментар Кривичног закона републике Србије*, Београд, стр. 371- 372.

Сличне поделе налазимо и у теорији- видети: Љ. Лазаревић, Љ. (1995). *Кривично право Југославије, посебни део*, Београд, стр. 446- 447.

дела имају упориште у међународним конвенцијама која је тадашња Југославија прихватила због чега и произлази овлашћење федерације да их регулише својим законом то је и био једини разлог што су предвиђена у ОКЗ, а не у КЗ РС.

У КЗ Републике Србије је била обезбеђена посебна кривичноправна заштита малолетника, а нарочито оних испод четрнаест година. У том смислу пасивни субјект је лице испод четрнаест година старости и представља конститутивно обележје кривичног дела обљубе или противприродног блуда са лицем које није навршило четрнаест година (чл. 106) као и кривично дело блудне радње (чл. 108) када се доводе у везу са овим кривичним делом. Код кривичног дела обљубе или противприродног блуда злоупотребом положаја, ова околност је узимана као квалификаторна и тиме се конституисао тежи облик овог кривичног дела (чл. 107. став 3.), као и код кривичног дела блудне радње када се доводе у везу са овим кривичним делом (из овог става).

Обљуба или противприродни блуд са лицем које није навршило 14 година³⁸- овом случају се заправо ради о инкриминацијама о којима је било речи с тим што је ово дело специфично по својству пасивног субјекта, односно жртве кривичног дела обљубе или противприродног блуда- ради се о малолетном лицу које није навршило 14 година. Све инкриминације о којима је било речи су добијале тежи облик (са тежом казном) уколико је жртва дела лице које је навршило 14 година. У овом случају, околност да се ради о малолетном лицу које је млађе од 14 година чини обележје (новог) кривичног дела и повлачи теже кажњавање. Утврђивање узраста од 14 година као критеријума од кога зависи квалификовање сексуалног деликта значи да се наш законодавац определио за овај узраст као просечно старосно доба у коме већина појединаца достиже полну зрелост, док се лица испод тог узраста сматрају децом.³⁹

Као што се може видети главна инкриминација је била у члану 106.- у кривичном делу обљубе или противприродног блуда са лицем које није навршило четрнаест година,

(1) Ко изврши обљубу или противприродни блуд са лицем које није навршило четрнаест година, казниће се затвором од једне до десет година.

(2) Ко дело из става 1. овог члана изврши над немоћним лицем које није навршило четрнаест година или употребом силе или претњом да ће непосредно напасти на живот или тело тог или њему блиског лица, казниће се затвором најмање три године.

³⁸ Кривични законик Републике Србије „Сл. гл. СРС“ 26/77-1341, 28/77-1566, 43/77-2213, 20/79-1059, 24/84-1233, 39/86-2739, 51/87-2421, 6/89-406, 42/89-1401, 21/90-888 и „Службени гласник РС“, бр.16/90-468, 49/92-1664, 23/93-817, 67/93-3110, 47/94-1465 и 17/95- 529, 44/98 од 08.12, 10/02 од 01.03), чл. 106.

³⁹ Стојановић, З. (2002). *Кривично право*, Посебни део. Београд, стр. 175.

(3) Ако је извршењем дела из става 1. и 2. овог члана малолетном лицу нанета тешка-телесна повреда или је дело извршено од стране више лица или на нарочито свиреп или нарочито понижавајући начин, или је имало за последицу трудноћу или тежу заразну болест, учинилац ће се казнити затвором најмање пет година.

(4) Ако је услед дела из ст. 1. и 2. овог члана наступила смрт малолетног лица, учинилац ће се казнити затвором најмање десет година.

Основни облик овог кривичног дела се састоји у вршењу обљубе или противприродног блуда са лицем које није навршило 14 година. Појмови обљубе и противприродног блуда се тумаче на исти начин као код других кривичних дела ове главе, али је важно то да обљуба, односно противприродни блуд не смеју бити вршени употребом силе или квалификоване претње, јер би у том случају постојао тежи облик овог кривичног дела. Дакле, за основни облик је довољно (и потребно) да је обљуба извршена уз, условно речено, „пристанак” малолетног лица млађег од 14 година. Прописана казна је од шест месеци до пет година.

Тежи облик предвиђен ставом 2. постоји када је дело извршено над немоћним лицем које није навршило 14. година или је приликом извршења употребљена сила или претња да ће се непосредно напасти на живот или тело жртве или њој блиског лица (кажњава се затвором најмање три године). Под немоћним лицем се, према ставу судске праксе, сматра и сасвим мало дете које је услед свог старосног доба и физички и психички неспособно да пружа отпор.

У случају наношења тешке телесне повреде, или ако је дело извршено од стране више лица или на нарочито свиреп или понижавајући начин или је имало за последицу трудноћу или тежу заразну болест предвиђена је казна затвора у трајању од најмање пет година (ст. 3.). Ако је услед извршења дела из става 1. и 2. наступила смрт малолетног лица, предвиђена казна затвора је у трајању од најмање десет година.

Ово кривично дело има један основни и три квалификована облика. У ставу 1. инкриминисано је вршење обљубе или противприродног блуда салицом које није навршило четрнаест година. У ставу 2. квалификаторна околност је стање немоћи малолетног лица.

Међутим, ова квалификаторна околност која представља елемент основног облика кривичног дела обљубе или противприродног блуда над немоћним лицем (члан 105.) има одређене специфичности.

У погледу другог облика овог става, да се обљуба или противприродни блуд врши употребом силе или претње да ће се непосредно напасти на живот или тело тог

или њему блиског лица, ради се у ствари о силовању малолетног лица. Сем ове чињенице и нема разлике у односу на кривично дело силовања. За постојање овог облика кривичног дела, по правилу, потребан је мањи интензитет силе него код силовања одрасле особе.⁴⁰ У погледу претње, потребно је пре свега утврдити да ли она заиста постоји и да ли је исту малолетник схватио озбиљно, имајући у виду његову психичку развијеност.

За постојање кривичног дела из овог става довољно је да је само испуњен један услов- или да је у питању немоћно лице или да је употребљена сила или претња да ће непосредно напасти на живот или тело тог или њему блиског лица.

У ставу 3. је био предвиђен тешки облик овог кривичног дела који постоји када је услед обљубе или противприродног блуда са малолетним лицем које није навршило четрнаест година (став 1.) као и са немоћним лицем које није навршило четрнаест година односно услед силовања таквог лица (став 2.) наступила тешка телесна повреда тог малолетног лица или је дело извршено од стране више лица или на нарочито свиреп или нарочито понижавајући начин или је имало за последицу трудноћу или тежу заразну болест.

Најтежи облик је био предвиђен у ставу 4. који постоји када је услед дела из става 1. и 2. наступила смрт малолетног лица. Као што је већ речено, кривичноправна заштита деце у области сексуалних односа је предвиђена и у кривичном делу обљубе или противприродног блуда злоупотребом положаја, у члану 107, у ставу 3.

Изостала је инкриминација трудноће као последице извршења овог кривичног дела, која је нашла своје место у ставу 2. актуелног Кривичног закона из 2006. године.

⁴⁰ Симић, И. (2002). *Збирка судских одлука из кривичноправне материје, 500 одлука*, четврта књига, Београд, стр. 123- 124.

III КРИВИЧНО ДЕЛО ОБЉУБЕ СА ДЕТЕТОМ У ЗАКОНОДАВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

3.1. Члан 180. Кривичног Законика Републике Србије

Постоји сагласност око тога да треба инкриминисати предузимање сексуалних радњи према лицима која нису достигла довољан степен физичке и психичке развијености за ступање у сексуалне односе. Међутим тај степен развијености не достижу сви појединци у тачно одређеном, истом старосном добу. У кривичном праву је из више разлога неопходно одредити се за једну фиксну старосну границу. Наш законодавац се определио за четрнаест година као за просечно старосно доба у коме већина појединаца достиже биолошки полну зрелост.⁴¹

Члан 180. Кривичног законика Републике Србије пружа кривично правну заштиту у полној сфери лицима млађим од 14 година. Веома је добро конципиран и казне су пооштрене у односу на стари закон године. Он гласи:⁴²

(1) Ко изврши обљубу или са њом изједначен чин са дететом, казниће се затвором од пет до дванаест година.

(2) Ако је услед дела из става 1. овог члана наступила тешка телесна повреда детета према којем је дело извршено, или је дело извршено од стране више лица или је дело имало за последицу трудноћу, учинилац ће се казнити затвором од пет до петнаест година.

(3) Ако је услед дела из става 1. и 2. овог члана наступила смрт детета, учинилац ће се казнити затвором најмање десет година или доживотним затвором.

(4) Неће се казнити за дело из става 1. овог члана учинилац, ако између њега и детета не постоји значајнија разлика у њиховој душевној и телесној зрелости.

ад (1) Основно кривично дело се састоји у извршењу обљубе или са њом изједначеног чина са дететом. Полазна теза се огледа у томе да деца нису довољно психофизички зрела да слободно одлучују о томе када и са ким ће ступити у полне односе. Због тога, ово кривично дело постоји и када је почињено уз пристанак детета,

⁴¹ Стојановић, З., Перић, О. (2009). *Кривично право- посебни део*. Београд: Правна књига, стр. 92.

⁴² Кривични законик Републике Србије, „Сл. Гласник РС“, бр. 85/2005, 88/2005- испр., 107/2005- испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016 и 35/2019.

јер се сматра да његов пристанак није правно ваљан. Субјекат и објекат овог кривичног дела могу бити лица оба пола.⁴³

Дететом у смислу члана 112. става 8. Кривичног законика се сматра лице које није навршило четрнаест година. Старосна граница од четрнаест година је дуго времена била предмет полемике, од тога да ли треба да та граница буде виша или нижа, да ли треба да буде фиксно одређена итд. Та дилема постоји и данас.

Кривично дело обљубе са дететом има основни (став 1) и два тежа облика (ст. 2. и 3). У ставу 1. инкриминисано је вршење обљубе или са њом изједначеног чина са дететом, тј. са лицем које није навршило четрнаест година. Радња извршења се сатоји у вршењу обљубе или са њом изједначеног чина.

Кривично дело се сматра свршеним када дође до продирања мушког полног органа у женски полни орган. За постојање овог кривичног дела није од значаја да ли је оштећено лице било способно за потпуну обљубу, нити да ли је (у овом случају дете женског пола) остало и даље *virgo intacta*, будући да је за извршење потребно само спајање полних органа, а не продирање уда у вагину.⁴⁴

Извршилац основног облика из става 1. може бити било које лице (осим лица која испуњавају услов из става 4.). У погледу пасивног субјекта, осим тога што је реч о детету, не постављају се никакви други услови. То значи да су могуће све комбинације у погледу пола извршиоца и пасивног субјекта.⁴⁵

Кривично дело се може извршити само са умишљајем. Учиниоца не мора да буде сигуран да је жртва млађа од 14 година, довољно је да претпоставља ту околност. Заблуда у погледу старости искључује кривичну одговорност, што ствара чест проблем у пракси, јер неретко деца изгледају физички развијеније од свог узраста. То је фактичко питање које се мора утврђивати у сваком појединачном случају, често и уз помоћ вештака.⁴⁶

ад (2) Као тежи облик дела, предвиђен је настанак тешке телесне повреде услед извршења, извршење од стране више лица, или ако је за последицу извршења дела дошло до трудноће оштећеног лица. Карактер тешке телесне повреде има и насилан побачај прве трудноће када је оштећена приликом обљубе остала гравидна. Када дође

⁴³Алексић, Н. Коментар члана 180. Кривичног законика Републике Србије са освртом на компаративно право, Страни правни живот, бр.2/2010, стр. 348.

⁴⁴ Исто, стр. 349.

⁴⁵ Стојановић, З., Перић, О. (2009). *Кривично право- посебни део*. Београд: Правна књига, стр. 92.

⁴⁶ Алексић, Н. Коментар члана 180. Кривичног законика Републике Србије са освртом на компаративно право, Страни правни живот, бр.2/2010, стр. 349.

до тешког оштећења психичког здравља оштећеног лица, утврђеног вештачењем, и то ће се сматрати тешком телесном повредом.

Под појмом више лица се не тражи саизвршилаштво у самој радњи обљубе, будући да је овај чин по својој природи искључиво индивидуалан, већ је неопходно да су најмање два лица заједничким деловањем у истој прилици и над истим лицем извршили обљубу.

ад (3) Најтежи облик овог кривичног дела за последицу има смрт детета услед обљубе. Оваква квалификација постоји само у случају да је смрт проузрокована нехатом извршиоца. Ако је дело последица обухваћеног умишљаја учиниоца, долази до стицаја основног кривичног дела обљубе са кривичним делом убиства.⁴⁷

ад (4) Овај став је унет у закон да би се разграничило кривично дело обљубе детета од стране пунолетних извршилаца, од уобичајених полних односа на добровољној основи између два лица млађих од 14 година.⁴⁸

За ово дело је забрањено ублажавање казне по члану 57 став 2 КЗ- а. За дело постоје посебна правила везана за ускловни отпуст по члану 46, став 2 КЗ-а (суд може, али не мора отпустити осуђено лице.

3.2. Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима

Законом о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима⁴⁹ прописују се посебне мере које се спроводе према учиниоцима кривичних дела против полне слободе извршених према малолетним лицима одређених овим законом и уређује вођење посебне евиденције лица осуђених за та кривична дела.

У члану 5 овог закона забрањено је ублажавање казне за обљубу са дететом, такође је забрањен условни отпуст учиниоца кривичног дела, за кривично дело обљуба са дететом не застарева кривично гоњење као ни казна за учињено кривично дело.

⁴⁷ Петровић, М., Симић, И. (1994). *Кривични закон Републике Србије- практична примен.* Београд: Пословна политика.

⁴⁸ Алексић, Н. Коментар члана 180. Кривичног законика Републике Србије са освртом на компаративно право, Страни правни живот, бр.2/2010, стр. 349.

⁴⁹ Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, „Сл. гласник РС“, бр. 32/2013.

За учињено кривично дело обљубе са дететом наступају специфичне правне последице осуде (члан 6):

- престанак вршења јавне функције;
- престанак радног односа, односно престанак вршења позива или занимања које се односи на рад са малолетним лицима;
- забрана стицања јавних функција;
- забрана заснивања радног односа, односно обављања позива или занимања које се односи на рад са малолетним лицима.

Према учиниоцу кривичног дела обљубе са малолетним дететом по овом закону порписују се посебне мере после издржане казне затвора. У члану 7 овог закона посебне мере су:

- обавезно јављање надлежном органу полиције и Управе за извршење кривичних санкција;
- забрана посећивања места на којима се окупљају малолетна лица (вртићи, школе и сл);
- обавезно посећивање професионалних саветовалишта и установа;
- обавезно обавештавање о промени пребивалишта, боравишта или радног места;
- обавезно обавештавање о путовању у иностранство.

Обавезно јављање надлежном органу полиције и Управе за извршење кривичних санкција прописане су у члану 8; забрана посећивања места на којима се окупљају малолетна лица прописане су чланом 9; мера обавезно посећивање професионалних саветовалишта и установа прописане су чланом 10; обавезно обавештавање о промени пребивалишта, боравишта или радног места прописане чланом 11 и мера обавезног обавештавања о путовању у иностранство прописана је чланом 12 Законом о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима.

Посебне евиденције учиниоца кривичног дела обљубе са малолетним лицем прописане су у члановима 13, 14 и 15 овог закона.

Посебна евиденција прописана је у члану члан 13. о лицима која су учинила кривично дело обљубе са дететом у оквиру посебне евиденције воде се евиденција о личним подаци учиниоца кривичног дела (име, перзиме, ЈМБГ, адреса пребивалишта,

подаци о запослењу, фотографија и све потребно за препознавање осуђиваног лица, ДНК профил). Чувају се и подаци који се односе на податке о учињеном кривичном делу као и казни на коју је осуђен учиниоц кривичног дела, подаци о правним последицама осуде, као и подаци о спорвођењу посебних мера које су прописане овим законом.

У члану 14. Законом о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицим, прописано је да евиденцију води Управа за извршење кривичних санкција. Подаци из посебне евиденције воде се трајно и не могу се брисати.

Доступност података из посебне евиденције прописане су у члану 15. Подаци из посебне евиденције могу се дати суду, јавном тужиоцу и полицији у вези са кривичним поступком који се води против лица о коме се води посебна евиденција. Подаци из посебне евиденције могу се, на образложен захтев, дати и државном органу, предузећу, другој организацији или предузетнику, ако још трају правне последице осуде и ако за то постоји оправдани интерес заснован на закону. Подаци из посебне евиденције могу се дати и иностраним државним органима, у складу са међународним споразумом.

IV КОМПАРАТИВНО ПРАВО - КРИВИЧНО ДЕЛО ОБЈУБЕ СА ДЕТЕТОМ

Казнени закон Републике Хрватске⁵⁰ сексуално злостављање малолетних лица инкриминише су у посебној глави XVII под називом Казнена дела сполног злостављања и искориштавања дјетета. Реч је о следећим кривичним делима: Сполна злоупотреба дјетета млађег од петнаест година (чл. 158). У ставу 1 и 2 порписана је злоупотреба малолетног детета млађег од петнаест година: ко изврши полни однос или са њим изједначену полну радњу са дететом које је млађе од 15. година или га наведе да изврши полни однос или изједначену полну радњу са трећом особом казниће се затвором од три до дванаест година. У ставу 2. члана 158. прописано је: ко над дететом млађим од 15. година изврши блудну радњу или га наведе да изврши блудну радњу са другом особом или над самим собом казниће се казном затвора од једне до осам година. За наведено кривично дело у члану 157. и 158. биће кажњен затвором минимум три, а максимум петнаест година затвора. Сполна злоупотреба дјетета старијег од петнаест година прописана је у чл. 159.: ко са дететом које није навршило 15. година које му је поверено на чување ради васпитања, учења, чувања изврши полну радњу полног односа или радњу која је са њом изједначена, или га наведе да са другим лицем изврши полни однос или са њом изједначену полну радњу или је изврши над самим собом биће кажњен затвором од једне до осам година. У ставу 2 чл. 159. Прописано је кажњавања сродника по крви или по усвојењу, очух, маћеха или ванбрачни партнер или брачни друг родитеља детета који је са дететом које није навршило 15. година извршило полну радњу или са њом изједначену полну радњу. Казна затвора за кривично дело из овог члана која је предвиђена је од једне до осам година затвора.

Тешка казнена дјела сполног злостављања и искориштавања дјетета порписана су у члану 166. У наведеном члану прописано је да се под наведеним казним делом подразумева следеће: да ако је казнено дело из чл. 158. ст. 1. члана 162. ст.1. и 2., члана 163 ст. 1. и 2. и члана 164 ст. 1. и 2. овог закона детету нанета тешка телесна повреда или је нарушено дететов телесни и емоционални развој или је дете остало у другом стању, ако је у делу учествовало више особа, или особе са којима дете живи у

⁵⁰ Казнени закон Републике Хрватске, Народне новине бр.110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01,111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08, 57/11, 101/17, 118/18 и 126/19.

заједничком домаћинству или је дело учињено на веома окрутан начин или понижавајући начин.

У ставу 2. је прописано да је казним делом из чл. 158. ст. 5., чл 162. ст. 3., чл. 163. ст. 3. и чл. 164. ст. 3. овог Закона детету нанесена тешка телесна повреда или нарушен телесни или емоционални развој или је дете остало у другом стању, ако је у делу учествовало више особа, или је дело учињено над посебно рањивим дететом, ако је дело почило блиска особа или особа са којим дете живи у заједничком домаћинству или је учињено на посебно окрутан или понижавајући начин.

У 3. ставу овог члана прописано је: ако је казним делом из чл. 158., 163. и 164. овог Закона проузрокована смрт детета подразумева се да је учињено тешко кривично дело. Казне затвора за наведено кривично дело је од три до петнаест година затвора.

Што се тиче Кривичног законика Црне Горе он је донет 2003 године.⁵¹ Кривично дело обљубе са дететом регулисано је чланом 206, и идентичан је члану 180. Кривичног законика Републике Србије, осим казне за дело из става 1.

У Кривичном закону Републике Српске,⁵² у глави XV под називом Кривична дјела сексуалног злостављања и искориштавања дјетета у члану 172. под називом обљуба са дјететом млађим од петнаест година, и у члану 173. Под називом полна злоупотреба дјетета старијег од петнаест година налазе се одредбе којима се кажњавају учиниоци овог деликта.

Члан 172. Под обљубом детета млађег од петнаест година подразумева: ако је извршена обљуба или са њом изједначена радња са дететом које је млађе од петнаест година. Ако је дело извршено по крвној линији до било ког степена а у побочној са четвртим степеном, очух, маћеха, усвојилац, старатељ, наставник, васпитач, лекар, верски службеник или друго лице коме је дете поверено ради учења, васпитања, чувања, старања. Ако је дело учињено употребом силе или претње, или искоришћавањем душевне поремећности или немоћног стања детет, или на нарочит свиреп или поражавајући начин, или од стране више лица. Ако је услед дела наступила тешка телесна повреда, тешко нарушавање здравља или трудноћа лица према коме је дело извршено, учинилац ће се казнити казном затвора најмање осам година. У случају

⁵¹ Кривични законик Републике Црне Горе („Сл. лист РЦГ“, бр. 70/2003, 13/2004 - испр. и 47/2006 и "Сл. лист ЦГ", бр. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - др. закон, 40/2013, 56/2013 - испр., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - др. закон, 44/2017, 49/2018 и 3/2020).

⁵² Кривични законик Републике Српске, „Сл гласник РС“, бр. 64/2017 и 104/2018- одлука УС.

да је наступила смрт детета извршилац овог дела се кажњава најмање десет година до доживотним затвором.

У члану 173. Под називом полна злоупотреба дјетета старијег од петнаест година налазе се одредбе којима се кажњавају учиниоци овог деликта, те одредбе су следеће: ако наведено кривично дело учини сродник у бочној или правној линији, очух, маћеха, усвојилац, наставник, васпитач лекар, верски службеник или друго лице кажњава се казном закона од две до осам година. Казном из става 1. Овог члана казниће се и ко изврши обљубу или са њом изједначену полну радњу са дететом које је старије од петнаест година ако искорити дететову психичку незрелост или лакомисленост, или ако између учиниоци и детета постоји велика несразмера у зрелости или узрасту

Ако је дело из ст. 1. или 2. овог члана извршено злоупотребом положаја према детету које се према учиниоцу налази у односу какве подређености или зависности, или искориштавањем душевне поремећености или немоћног стања детета, учинилац ће се казнити казном затвора од двије до десет година.

Ако је под условима из ст. 1, 2. и 3. овог члана извршена нека друга полна радња, учинилац ће се казнити казном затвора од шест месеци до пет година.

Неке земље за наведено кривично дело прибегавају одређеним алтернативним мерама, неке од њих су: вођење посебне евиденције педофила у полицији, где сваки грађанин може да се информише да ли у његовом комшилуку живи регистровани педофил (Велика Британија), уграђивање микрочипова под кожу педофила, како би полиција могла да прати њихово кретање (Норвешка), као и одређене медицинске мере.⁵³

Кад помињемо медицинске мере, свакако да је најзначајнија мера кастрације. Мера кастрације може бити хируршка (ова мера спроводи се у Чешкој, али само уз пристанак осуђеника. У Чешкој ова мера извршена је у 94. случаја у последњој деценији) као и хемијска. Хемијска мера представља терапију која по изласку из затора, осуђеник добија у виду давања хормонских ињекција која смањује потенцију као и сексуалну жељу код педофила, која и јесте покретач у извршењу ових кривичних дела. Истраживања која су спроведена, указала су да после ове терапије, понављање

⁵³Алексић, Н. Коментар члана 180. Кривичног законика Републике Србије са освртом на компаративно право, Страни правни живот, бр.2/2010, стр. 353.

ових деликата спада са 40% на 5%.⁵⁴ Наведена мера се већ неколико година примењује у неким државама Сједињеним Америчким Државама, Канади као и у Скандинавским земљама (Шведска, Данска, Норвешка). Ова мера је дозвољена само ако постоји писмени пристанак од стране осуђеног педофила. Ипак то представља проблем у пракси, јер ретко који педофил има свест, осећај кајања и кривице, да би уопште пристао на тако нешто.⁵⁵

Због свих горе наведених чињеница у Пољском Парламенту (у Доњем дому), 25. 09. 2009. године, убедљиво (400 гласова „за” и само 1 „против”) је изгласан контроверзни Закон о обавезној хемијској кастрацији педофила.⁵⁶ По Закону у Пољској, сви педофили који су осуђени за силовање деце која су млађа од 15 година или блиских рођака, обавезно ће бити подвргнути хемијској кастрацији. Подвргавање хемијској кастрацији врши се у затворским болницама где служе казну или у медицинским центрима. Наведени закон представља први такав закон у Европској Унији (у Америчкој држави Луизијана већ постоји сличан закон).

Пошто се кастрација обавља без сагласности осуђеног, наведени закон изазвао је пуно полемике као и контроверзи међу заступницима људских права. Они наводе, да би такве одредбе представљале и представљају повреду телесног интегритета као и нарушавање основних људских права и слобода.⁵⁷

Са друге стране, симпатизери и поборници наведеног закона тврде, да не постоји другачији начин да се стане на пут све већем броју педофила, као и све већој слободи која им нека друштва дају. На пример у Холандији постоји регистрована Странка педофила. Ова странка се залаже да се дозволи секс са децом старијом од дванаест година као и либерална порнографија за децу која су старија од шеснаест година. Све ово говори да им нетреба укинути основна права. Међутим, када се узме у обзир природа њиховог стања, недостатак кајања, затим изостанак савести и кривице, велики проценат рецидивизма, и на крају можда оно најбитније- жртве њихових деликата- децу, долазимо до закључка да је неопходно трајно спречити педофиле да поново врше иста кривична дела, али све то у законским оквирима.⁵⁸

⁵⁴ „Пољски план за кастрирање педофила“ <http://www.naslovi.net/2008-09-27/mondfo/poljska-planira-da-kastrira-pedofile/839804>, 25. новембар 2009.

⁵⁵ Алексић, Н. Коментар члана 180. Кривичног законика Републике Србије са освртом на компаративно право, Страни правни живот, бр.2/2010, стр. 354.

⁵⁶ Хемијска кастрација за силоватеље у Пољској, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/185261/Nemijaska+kastracija+za+silovatelje+u+Poljskoj.html>, 25. новембар 2009, приступ сајту 21. 10. 2019.

⁵⁷ Алексић, Н. Коментар члана 180. Кривичног законика Републике Србије са освртом на компаративно право, Страни правни живот, бр.2/2010, стр. 356.

⁵⁸ Исто, стр. 357.

V КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТИ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ОБЉУБЕ СА ДЕТЕТОМ

Сексуални деликти су друштвено опасни, посебно су опасни уколико подразумевају полну злоупотребу деце и малолетника. Због тога, сва кривична законодавства сексуалну злоупотребу деце и малолетника (као што је већ речено) инкриминишу или као посебан, тежи облик основних кривичних дела или као посебно кривично дело са тежом санкцијом.

Историја сексуалности и сексуалне изопачености, као и различитих облика друштвене реакције на њих, стари су колико и само друштво. Кривична дела против полне слободе одлучивања у полним односима увек су представљала појаву са озбиљним друштвеним реакцијама, самим тим овај вид кривичних дела представљала су проблем и у кривичноправним системима. Приступ првом питању разликује се од земље до земље. У појединим земљама приступи су много ригорозни (кастрација и стерилизација деликвената, казна затвора и смртна казна), до потпуног изостављања правног уређења и инкриминација полних односа, сем у случајевима физичке принуде од стране извршиоца и када је у питању инцест.

Уопштено гледано, сексуални деликти су специфични по степену моралне изопачености, високом проценту такозване тамне бројке, израженом рецидивизму и особеностима узрока.⁵⁹

Морални критеријуми вредновања ове врсте деликата имају историјску и универзалну димензију. Сексуални деликт спада у најстарију врсту понашања који је у моралном, па и обичајном, смислу третиран као неприродан и недозвољен чин. Као криминални чин, он је са извесним одступањима, која су везана за културе и традиције, настао и опстао као универзални проблем многих друштава, па су сходно томе, и друштвене реакције на разне облике његовог испољавања. Лаварес (*G. Lavoiseur*) је мишљења да сексуални морал представља оно што је установљено наследним обичајима групе, која чак и у најинтимнијој области намеће појединцу извесне обавезе, у ствари огрничава слободу његовог понашања.⁶⁰ Лаварес, под појам друштвеног сексуалног морала подводи, оно што усмерава човека да се влада у складу са физиолошком етиком.⁶¹

⁵⁹ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 121.

⁶⁰ Исто. 122.

⁶¹ Lavoiseur, G. (1964). „Les infractions contre famille et la moralité sexuelle en France“, *Revue internationale de droit pénal*, 3- 4, str. 758.

Тачан облик сексуалне злоупотребе деце и малолетника веома је тешко утврдити и тамна бројка у овој области бележи највише скокова. Посебну тешкоћу представља чињеница да се овај облик криминалитета, као уопште насиље према деци и малолетницима, најчешће врше у породици или од стране детету блиских лица. Све то отежава откривање и пријављивање оваквих случајева.

У овој врсти деликвенције најизраженија је (као што је већ речено) тамна бројка криминалитета. Томе погодује више разлога,⁶² прво почев од питања шта су сексуални деликти, до поимања његовог најтежег облика- силовања.

Поред имовинских деликата, сексуални деликти спадају у врсту са највећим процентом рецидивизма.⁶³ Ипак између два наведена дела криминалитета, у вези са израженом појавом поврата, треба имати у виду следеће: код имовинских деликата последице професионалне орјентације и користољубиве склоности, док са друге стране код сексуалних деликата узрочности, пре свега психопатолошке структуре личности.

Из горе наведених разлога се сматра да је рецидивизам у овој области само последица, јер реално не постоје сврсисходни, адекватни правни механизми за њихово спречавање и сузбијање.

Специфични фактори ове врсте деликата огледају се у томе што у овој врсти деликата доминирају субјективни чиниоци, пре свега узроци који су везани за личност извршиоца. Код ове врсте деликата социјални фактори се појављују само у избору погодних услова да се реализују мотиви и циљеви њихове моралне изопачености. Сексуална деликвенција је у већини случајева урбани феномен. Наведени ставови налазе основа и у статистичким подацима. Статистички подаци су то показали кроз изучавање на регионалним нивоима као и анализа деликата у сеоским и градским срединама, као и у традиционално патријархалним и градским срединама. Када се сексуална деликвенција посматра у сеоским и патријархалним срединама, друштвена реакција није само правна, него и обичајна. Овде је присутна не само снажна морална осуда средине, већ је присутна и морална осуда породице извршиоца, и присутна је озбиљна потенцијална- осветничка реакција породице жртве.

⁶² Кривично дело силовање у правосудној евиденцији сигурно не одговара стварним чињеницама, па се ни број који говори о овој појави не може узети као меродаван. Често се у статистикама користе подаци које су жртве пријавиле полицији. Студија која је проведена у Канади, на Новом Зеланду, у Великој Британији, САД- у и Јужној Кореји показала је да 8- 15% жена буде силовано још у младости. Уколико се у то још урачунају покушаји силовања број се повећава до 20- 27%.

⁶³ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 124.

4.1. Врсте сексуалних деликата

Савремена схватања наведену појаву третирају као задовољавање пожуде на начин којом сексуалну делинквенцију можемо разврстати на:

- садистичке деликте- силовања,
- деликте статусне условљености- сексуално злостављање и
- деликте сексуалних настраности.

Може се рећи да је наведена класификација условна, јер се многи елементи једне, друге или треће врсте прожимају сличношћу карактеристика.⁶⁴ За потребе овог рада наша пажња највише ће бити посвећена и усмерена на деликте статусне условљености– сексуално злостављање и узнемиравање.

4.1.1. Сексуално злостављање и узнемиравање

Поједини облици сексуалне делинквенције везани су за немоћ и подређеност жртве, која није физичке природе, да пружи отпор.⁶⁵ Наиме, одређени статусни положај у друштву (хијерархијска лествица функција) или некој средини (породична) по својој природи односа међу члановима социјалне заједнице или другог амбијента који ставља људе у положај надређености и потчињености, доминације и зависности, физичке надмоћи или немоћи. Сваки од њих ствара објективно стање супериорности- снаге и моћи владања једних над другима који имају осећања инфериорности.⁶⁶

Ако се са стране социологије, и то у феминистичком приступу посматрају сексуални деликти, онда сви облици сексуалне делинквенције сматрају се актом мушке доминације. То значи да они представљају чин супериорности извршиоца над жртвом, тј. деликт који не мора да прати физичка принуда. Наведени однос изведен је из традиционалног статуса као и положаја мушкарца и жене у патријархалном друштву. Наведена друштвена тј. социјална позиција представља објективни фактор где се стварају услови за сва три могућа облика сексуалних деликата:

- сексуалног злостављања,
- сексуалног узнемиравања и

⁶⁴ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 123.

⁶⁵ Исто, стр. 125.

⁶⁶ Исто, стр. 125.

– инцеста.

У наставку рада указаћемо и објаснити сваки од три горе наведена појма.

Сексуално злостављање. Под сексуалним злостављањем, као општим криминолошким појмом подразумевају се и обухватају сви они случајеви полног општења- обљубе и недозвољених полних радњи (овде се изузима силовање) у којима је искоришћен положај зависности или пак немоћи жртве у односу на извршиоца кривичног дела. Случајеви могу бити различити: искоришћавање службеног положаја руководиоца према подређеном; васпитача и стараоца над малолетницима или децом која су им поверена на васпитање и негу (у нашем кривичном законодавству: кривично дело обљуба злоупотребом службеног положаја); искоришћавање стања физичке и психичке незрелости жртава (у нашем кривичном законодавству кривична дела: обљуба над дететом и обљуба над немоћним лицем).

У пракси, најтежим облицима наведен врсте сексуалних деликата сматрају се сексуално злостављање деце и деликти инцеста.

Сексуално злостављање детета представљају они деликти, акти где долази до искоришћавање деце и то од стране кривично одговорних лица. Ако се посматра у кривичноправном смислу, онда су то сви они облици полног општења (обљубе и недозвољених полних радњи) са дететом, без пристанка детета или, чак, и уз његов пристанак, ако је млађе од 14 година, а ради постизања сексуалног задовољства.⁶⁷ Код наведених радњи обухваћено је различито понашање и оно подразумева: вербалну злоупотребу, без физичке грубости, или читав низ понашања, као што је додиривање, гледање, „прегледање“ тела детета, са физичким контактом или без физичког њега, до силовања, са принудом на различите облике полног акта (орални сношај или покушај, вагинални или анални сношај или покушај сношаја).⁶⁸ Наведена појава, у свету је веома раширена, па чак и у оним земљама која важе за цивилизована друштва. Појава је много опаснија јер је сексуално насиље комбиновано са физичким насиљем у у 20%

⁶⁷ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 126.

⁶⁸ Према неким подацима Инцест Траума Центра из Београда, за шест година, слика тих дела изгледа овако: од четири особе које су злостављане у детињству, три су девојчице; од пет учинилаца сексуалних деликата злостављања, четворица су мушкарци; у 96% случајева сексуалног злостављања деце биле су им познате особе, а у 92% случајева то је био члан породице; просечан узраст злостављаних особа у инцесту је 7 година и једанаест месеци; трајање родоскрвљења је у 40% случајева вишемесечно, од чега 60% вишегодишње; петина од злостављача користи при извршењу дела и физичку принуду; трећина злостављаних који су се обраћали за било какву помоћ имала је негативно искуство. Попадић, Д. (2000). Сексуално злостављање од табуа до феномена, *Глас јавности*, 15. јануар.

случаева.⁶⁹ Према проценама Светске академије за право и ментално здравље (*International Academy of Law and Mental Health*) са седиштем у Канади, данас је евидентна и алармантна чињеница у свету да је 10-15% дечје популације сексуално злоупотребљавано на неки од могућих начина.⁷⁰

Као најтежи облик сексуалне делинквенције поред силовања сматра се инцест (у нашем кривичном законодавству кривично дело обљубе). Инцест подразумева полно општење са блиским крвним сродником, забрана родоскрвног брака. Блиским сродником се сматра сродство по правој линији, без обзира на степен сродства. Блиским сродником такође се сматра и сродство по побочној линији између брата и сестре, оца и ћерке. Најтежи облик инцеста је однос између мајке и сина, оца и ћерке. Сматра се обласћу санкционисаном најстаријом моралном и правном нормом.⁷¹ Овде свакако треба нагласити, да постоји основно уверење да је појава много распрострањенија него што на то указују статистички подаци.

Породична патологија инцестног типа узрочно се објашњава с психоаналитичког, антрополошког, историјског и феминистичког становишта. Инцест отац-ћерка, на пример, често се описује као симптом дисфункционалног породичног система, где су укључени сви чланови породице. Као узроци који доводе до наведене врсте сексуалног искоришћавања, наводе се сексуални стресори, недостатак нормалних сексуалних односа или брачни конфликти. Према појединим истраживањима, улога мајке изузетно је важна. Мајка се сматра изузетно одговорном за то што су она и ћерка промениле улоге и зато што је навела мужа да тражи задовољство на неком другом месту. Сматра се да се мајка, у наведеном случају суздржавала од секса и избегавала да васпита своје дете. Насилничка црта инцестног сексуалног интересовања које отац има за децу, имплицитно се игнорише, или експлицитно побија – упркос чињеници да

⁶⁹ Према истраживањима у свету једна од три до четири девојчице и један од четири до седам дечака доживи сексуалну злоупотребу пре 18. године. Око 90% учинилаца је познато детету. Сексуална злоупотреба детета дешава се у свим етничким, расним и религиозним групама и на свим друштвено-економским нивоима. Особа која је преживела сексуално злостављање у детињству/инцест најчешће је бивала злостављана од стране једног учиниоца (76,67%), затим два учиниоца (13,33%) и три учиниоца (10%).

⁷⁰ Крон, Л. (1994). „Право и науке које се баве менталним здрављем; Неки проблеми, подручја интеракције и социјална профилакса“, *Југословенска ревија за међународно право*, бр. 1–2, стр.160.

⁷¹ Римско право није кажњавало обљубу међу сродницима по крви већ само брачну везу међу њима. Канонско право шири забрану и на обљубу, а у доба феудализма инцест је кажњаван веома строго, чак и смрћу. Институт забране родоскрвног брака одржао се у свим савременим законодавствима, и као морална и као еугеничка мера. У неким законодавствима инцест се инкриминише као деликт силовања.

многобројне студије показују да једна трећина, или половина очева који су учинили инцест понавља своје прекршаје на више од једног детета.⁷²

Оно што у новије време постаје озбиљна тенденција јесте толерантно гледање на такве односе и скоро извесна декриминација родоскрвљења.⁷³ Узроци инцеста су бројни. Они који се убрајају у важне и истичу се су:

- породични алкохолизам у стицају с менталним поремећајима;
- неуроza, психоза, психопатија, олигофренија, климактеричне фазе, поремећност брачних и породичних односа и слично.

Сексуално узнемиравање. У појединим земљама инкриминисани су, док су у криминолошку литературу као и типологију уведени, и нешто блажи облици сексуалних деликата. Они су познати под појмом сексуално узнемиравање. Овде је реч о општем појму за оне деликте против сексуалне слободe личности. Под тим се подразумева нежељено, неиспровоцирано и неузвраћено понашање сексуалне мотивације.

У највећем броју случајева то су физички, вербални или комбиновани пристисци којима се плаши, вређа или уцењује жена са штетним последицама по њено психичко и физичко здравље и репутацију.⁷⁴ Они се манифестују у увредљивим опаскама, нападни графитима подметањем порнографских слика и садржаја, опцесним шалама и то на рачун секса и жене, сексуалним уценама, сексуалним подмићивањем, неприкладним завођењем. Даље, они обухватају вербалне изразе и то у виду:

- коментара о еротском изгледу особе, понижавајуће или увредљиве понуде и примедбе,
- нежељено удварање, уцене или претње ради изнуде сексуалних односа,
- поткупљивање обећанима за услове рада или напредовање,
- нежељене облике додира тела, миловање, грљење и слично.

Наведено понашање, у традиционалном значењу је означена као блуд. У социјалнопатолошком смислу представља врсту напада на сексуалну слободу личности, недопуштен полни однос, развратна радња лишена смислености и хуманог односа према партнеру. Овде је реч о вулгарном задовољавању полног нагона

⁷² Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 127.

⁷³ Инцест, ако је добровољан, није кажњив у већини латиноамеричких и западноевропских земаља, у Француској, Белгији, Португалији, Турској, Аргентини, Бразилу и другим земљама.

⁷⁴ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 127.

лишеним сваке хуманости и осећајног односа према партнеру, односно према сопственој полности. У питању је „негативна појава у полном животу јер спречава човека да у тој области своје делатности доживи емоционално задовољство и пуну афирмацију својих природних потреба“.⁷⁵

У кривичном праву постоји деликтни акт у виду противприродног начина сексуалног односа, када се на перверзан, бестидан и непристојан начин користи тело друге особе, насилно или немоћ лица са којим није у брачној заједници, ради сексуалног узбуђивања без намере обљубе.⁷⁶

У нашем кривичном законодавству инкриминисана је као кривично дело недозвољене полне радње.

4.2. Карактеристике сексуалних делинквената

На почетку овог излагања треба указати на то да узроци сексуалних настраности нису довољно истражени, али не постоје ни јединствени приступу том питању. За разлику од других облика криминалитета, сматра се да су сексуални деликти као и насиље до кога долази у њима на првом месту узроковани структуром личности. У свету као и код нас, постоји више покушаја одређивања фактора сексуалног насиља. Према појединим истраживачима, узрок је такозвани осветнички рецидив особе (извршиоца дела). Та особа је у детињству била жртва сексуалног насиља. Према другима разлози се крију у кризи трећег доба, док трећи наведену појаву објашњавају последицама стресног живота, испразним животом, економском несигурношћу, аутоматизацијом процеса рада и слично.⁷⁷

Треба истаћи да опис сексуалних делинквената је веома дуго и богато у историји човечанства, посебно извршилаца кривичних дела силовања. Према Ломбrossoвој (*Cesare Lombroso*) теорији сексуални делинквент је личност физички дегенеративних особина. То је особа која има дуге уши, спљоштену лобању, очи су му косе и јако приближене, нос му је спљоштен, а брада широка.⁷⁸

⁷⁵ Енциклопедија *Наука о сексуалности*, Интерпрес, Београд, 1971, стр. 46.

⁷⁶ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 128.

⁷⁷ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 128.

⁷⁸ Lombroso, C., Ferrero, G., (2004). *Criminal Woman, the Prostitute and the Normal Woman*, Durham, NC, Duke University Press, [trans. by Gibson, M., Rafter, N.H.

Својевремено, крајем 18. века у науци су биле присутне теорије по којима је сексуални делинквент специфичних конститутивних обележја. Наведена концепција тумачења сексуалних девијација дуго је опстајала у науци. Дела Порта (*Della Porta J. Baptiste*) је сматрао да је сексуални делинквент особа беле боје коже, дуге и равне косе, код кога је нос затупастог изгледа. Веома често се у старијој литератури наводило да су узроци сексуалних делинквената у ствари њихова абнормалност. Све то асоцирало је на душевне болеснике, ту појаву је иначе означио Фери. Ипак, у то време наведени појам означавао је поре психопатолошких поремећаја и дефекте како у карактерној тако и у интелектуалној сфери.⁷⁹

У литератури, сексуални делинквенти- извршилац кривичног дела силовања веома ретко чини неку другу врсту деликата. Ако се у овом случају изузму акти насиља који се користи да би се савладао отпор жртве, постоје нека уверења да је ипак реч о извршиоцу вишеструких криминалних склоности. Наведена уверења формирају се, и може се рећи да су приближно тачна, на основу једне појаве која је доста ретка и то када се имају у виду такозвана серијска убиства. Поједини аутори (Levin и Fox) указују на то да су међу серијским убицама најбројније тзв. серијске убице сексуално мотивисане, тј. да је сваки трећи сексуални манијак убица.⁸⁰

Краф- Ебинг (*R. Karfft- Ebing*) у свом делу на ову тему (*Psychopathiasexualis, 1886*) на сексуалне настраности у ствари гледа као на болест, а не као на морални преступ. По њему, сексуалне настраности представљају последицу душевнепоремећености личности. Са друге стране психоаналитичари сматрају да су узроци таквих патолошких стања у поремећајима из раног доба сексуалног развоја. Тако Г. Келенс за сексуалног делинквента сматра да је реч о особи која је и сама у неком ранијем периоду развоја личности била жртва сексуалног трауматизма или агресије.

У психологији, се веома често, као непосредни узрочници наведених појава узимају фактори строго васпитања, забрана и кажњавања у породици која су се догодила у периоду детињства и адолесценције. Сматрајући да у тој области примарни значај имају биолошке предиспозиције аберантног нагона, Фројд (*S. Freud*) појаву

⁷⁹ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 129.

⁸⁰ Исто, стр. 130.

тумачи као последицу погрешног васпитања, али и страхом од кастрације у периоду раног развоја у детињству.⁸¹

Социолошке теорије факторе узрочности изводе из општих теорија о девијантности: њиховим свођењем на поремећаје интерперсоналних односа, адаптационе факторе и културне чиниоце.⁸²

Гутматхер (*Guttmatcher*) је у једној својој студији описао три типа сексуалних делинквената:⁸³

- аутентични тип чији је мотив силовања примарно сексуалан;
- садистички тип чији је мотив сексуалног задовољства у физичком насиљу према жртви;
- агресивни тип класичног криминалца, антисоцијалног начина живота.

Што се тиче савремених истраживања као и покушаји типологије сексуалних делинквената орејнтисани су, прво да докажу да сексуални деликвент није болесник у психопатолошком смислу. Следеће је да одреде извесне патогене црте психолошких поремећаја као и карактерних особина сексуалних делинквената. На крају циљ је да се да извесни социјални портрет. Може се рећи да већи део истраживања сексуалне делинквенције указују на то да многе предрасуде и митове о сексуалном делинквенту који постоје у јавности, немају никакву научну основу. Посебно се то односи да је делинквент мотивисан на недозовљени сексуални акт неконтролисаним сексуалним поривима, и да су таквим актима склоније особе које су на рубу социјалне маргине или пак ментално поремећене особе.⁸⁴

Истраживања су доказала да стварна социјална слика као и психолошки портрет ни изблиза нису такви. Ако се узму у обзир социјална обележја, сва истраживања указују да су појаве сексуалних настраности више истраженије код мушког него код женског пола, више код старије него код млађе популације.⁸⁵

Најочигледнија одлика сексуалних делинквената, са дијагностичке тачке гледишта, јесте да изгледају нормално. Оно што је евидентно јесте да највећем броју њих не може се приписати нити једна психијатријска дијагноза. Како нису успели да

⁸¹ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 129.

⁸² Sullivan, H. S. (1947). *Conceptions of Modern Psychiatry*, William A. White Psychiatric Foundation, Washington D.C., стр. 67- 68.

⁸³ Guttmacher, M.S. (1951) *Sex offenses*. Norton, New York, стр. 112.

⁸⁴ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 130.

⁸⁵ Langevin, R., Paitch, D., Russon, A.E. (1985) *Are rapists sexually anomalous, aggressive*, Erlbaum, стр. 17-23.

демонстрирају очигледну психопатолошку, или патогенетску историју код већине делинквената, многи клиничари су одустали од незахвалног и тешког испитивања самог делинквента, да би се концентрисали на приступачније податке о његовој породици и социјалном окружењу.⁸⁶ Када се узму у обзир многа психопатолошка објашњења код понашања сексуалног делинквента, губи се сам деликвент, тада се наводе особине његових родитеља, жене или жртве.

Када се сексуални деликвент посматра у класификацији преступника онда је он склон вршењу кривичних дела против полне слободе, може се рећи на неки начин, посебан тип криминалне личности. У литератури није издиференциран општи тип сексуалног делинквента, али су, на основу клиничких испитивања, селектирани разни профиле њихове психоструктуре и социјалних обележја. Овде се ради о врло хетерогено структури особе, различите психоструктуре, поремећаја личности, социјалних обележја и мотивационих основа.⁸⁷

Када се упореде сексуално нормалне особе и сексуални делинквенти, сексуални делинквенти представљају социјално неприлагођене личности, и недовољно су сигурне у себе. У истраживањима сексуални деликвенти испољавају значајне разлике у сексуалним ставовима. Према многим истраживањима ипак немају битне разлике у особинама личности него што је то случај са нормалном популацијом. Одређена одступања јављају се у виду неуспешности стварања нормалних сексуалних контаката, затим нижи степен задовољстава као и ниво фрустационе толеранције. Извесна одступања појављују се и у сфери импулсивности, насилничког понашања и беса.

Најчешће су у питању особе са психопатском карактерном структуром личности, с наглашеним агресивним и егоистичним својствима. Сексуални насилник, за разлику од других насилних делинквената (убица и разбојника) разликује се по неким психопатолошким обележјима: високој инциденци поремећаја личности, високој базичној агресивности и антисоцијалним понашањем, високој учесталости алкохолисаности у деликту, ретким мотивацијама психолошке природе које се не би могле контролисати.⁸⁸

Психопатије, које су карактеристика сексуалних делинквената, су урођени поремећаји у структури, понашању и емоционалном развоју личности, нарочито сложенијих компоненти, тзв. социјалних емоција, осећања и воље. Може се рећи да код

⁸⁶ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 130- 131.

⁸⁷ Исто, стр. 130.

⁸⁸ Бошковић, М. (1995). Сексуална агресија, Зборник Матице српске, стр. 62- 65.

њих не постоје или су веома ограничени, нормe и моралани обзири. Исто тако евидентно је одсуство свести о универзалним вредностима. Они немају осећај кривице и греха. Одликују се нестабилношћу, пркосом и агресивним понашањем асоцијалношћу и настраношћу.

Психопата је особењак, личност асоцијалних склоности и понашања, настрана, неуравнотежена особа. Таква личност уопште се не сматра душевно болесном, без обзира што у средини у којој живи и ради одаје такав утисак. Евидентно јесте да психопата има изопачена морална и карактерна својства. У суштини психопате су поремећене личности у смислу карактера, јер не поседују нормe цивилизованог понашања. У савременој психијатријској литератури њима се сматрају особе с патолошким сексуалношћу и афективношћу, аморалним и асоцијалним склоностима. Са кривично правног аспекта, спадају у урачунљиве, или евентуално у особе смањене урачуњивости, тј. сматрају се лицима одговорним за своје поступке и само повремено могу доспети у стања сличним као код душевних болесника, односно у стање неурачуњивости. С криминолошког аспекта класификације психопата интересантнији за проучавање су хладни шизоидни типови, безосећајне особе, које су у својим поступцима нагонски бруталне и чине кривична дела хладно и с умишљајем, као и асоцијалне и антисоцијалне психопате.⁸⁹

Психопата представља делинквента код кога је доживљај сексуалног узбуђења условљен мучењем жртве. Код њих постоји патолошка потреба тј. жеља за поседовањем жртве или желе да господаре ситуацијом. Жртва је сведена на објект који нема смисао сем потребе да задовољи његове потребе и жеље. Психопата врши дела која су у распону од класичних силовања до сексуалног злостављања деце, разни облици сексуалних перверзија и инверзија, све до сексуално мотивисаних убистава. Оно што је свакако карактеристично код психопата јесте примена силе у сексуалним деликтима. Они се исказују у већој мери према жртви него што представља саму потребу задовољавања сексуалне пожуде, што посредно указује на садистичку природу самог акта сексуалног насилника- психопате.

Код таквих типова личности бруталност, као средство и начин задовољавања сексуалне потребе, узрокована је пројекцијом сопствених фрустрација, неуспеха и стресова, које они искаљују на жртви.⁹⁰

⁸⁹ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 131.

⁹⁰ Исто, стр. 132.

Овај тип је малобројнији у структури сексуалних делинквената. Њихово понашање стимулишу нерешени унутрашњи конфликти, дисхармонија у комуникацији и социјална изолованост. Такве особе имају изразито агресивне црте личности са психолошким поремећајима. То у извесним тренуцима код њих узрокује губљење самоконтроле и тиме ствара склоност ка пражњењу и то кроз сексуално насиље. Поједина истраживања указују на то да су у питању личности која имају негативно искуство у задовољавању сексуалних односа. Обично потичу из девијантних породица, где нису имали нити љубав нити пажњу родитеља.

Резултати клиничких испитивања сексуалних делинквената, под психијатријским третманом указују на то да се њихов агресивни карактер тумачи последицом испољавања менталних поремећаја и патолошке (психотичне) структуре личности.⁹¹

⁹¹ Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол.43, бр.2, стр. 132.

VI КРИВИЧНО ДЕЛО ОБЉУБЕ СА ДЕТЕТОМ У ПРАВОСУДНОЈ ПРАКСИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Циљ статистичког истраживања јесу показатељи о пријављеним, оптуженим и осуђеним учиниоцима кривичних дела, који представљају важан инструмент за проучавање структуре криминалитета и одлука казненог поступка.

Подаци прикупљени статистичким истраживањима пружају информације о демографским карактеристикама учиниоца, кривичном делу, врсти одлуке, изреченој санкцији и трајању поступка.

Приказани подаци односе се на статистичко истраживање спроведено у 2018. години.

Табела 1. Пријављена пунолетна лица према кривичном делу против полне слободе

	Укупно	Познати учиниоци								
		укупно познати	жене	одбачена кривична пријава						прекинута истрага
				света	одлагање кривичног гоњења због испуњења одређених обавеза	дело није кривично дело	застарелост	трајно искључено гоњење	не постоје основи сумње, нецелиходност кривичног гоњења	
КД против полне слободе	435	385	14	132	29	20	1	6	76	1
Силовање	76	71	3	23	1	3	-	-	19	-
Обљуба над немоћним лицем	7	7	-	1	-	-	-	-	1	-
Обљуба са дететом	34	32	-	7	-	4	-	-	3	-
Обљуба злоупотребом положаја	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Недозвољене полне радње	165	143	3	53	11	9	1	1	31	-
Полно узнемиравање	105	87	2	39	15	2	-	5	17	1
Посредовање у вршењу проституције	13	12	3	2	1	-	-	-	1	-
Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију	31	29	3	7	1	2	-	-	4	-
Навођење детета на присуствовање полним радњама	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

На основу података изнетих у табели бр. 1. може се увидети да је у 2018. години пријављено укупно 435 пунолетних лица који су учинили кривично дело против полне слободе. Познатих учиниоца кривичног дела против полне слободе било је 385, против 132 позната лица одбачена је кривична пријава, против 29 лица одложено је кривично гоњење због испуњавања одређених обавеза, у 20 случајева установљено је да дело које је учињено није кривично дело, код 1 случаја кривично дело је застарело, код 6 случајева трајно је искључено гоњење, код 76 случајева није постојала основна сумња, у једном случају прекинута је истрага.

Ако се погледа број учињених кривичних дела против полне слободе може се увидети да је највећи број кривичног дела недозвољене полне радње 165, у 105 случајева било је полно узнемиравање, у 76 случајева кривично дело силовања, док је кривично дело обљубе са детеом било 34 случајева.

Табела 2. Врсте одлуке према учиниоцима кривичног дела против полне слободе

обустаљена истрага					Познати учиниоци				Непознати учиниоци	
Света	дело није кривично дело	застаре-lost	искључено гоњење	нема доказа	подигнута оптужница – оптужни предлог					
					Света	непо-средно	после спроведене истраге	након предузетих доказних радњи		
17	1	-	1	15	235	62	62	111	50	КД против полне слободе
13	-	-	1	12	35	3	30	2	5	Силовање
-	-	-	-	-	6	-	6	-	-	Обљуба над немоћним лицем
4	1	-	-	3	21	-	20	1	2	Обљуба са дететом
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	Обљуба злоупотребом положаја
-	-	-	-	-	90	23	2	65	22	Недозвољене полне радње
-	-	-	-	-	47	13	1	33	18	Полно узнемиравање
-	-	-	-	-	10	4	2	4	1	Посредовање у вршењу проституције

-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу
-	-	-	-	-	22	16	-	6	2	Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Навођење детета на присуствовање полним радњама

На основу података који су приказани у табели бр.2. може се увидети да је код КД против полне слободе обустављена истрага у 17 случајева, да је у 235 случајева подигнута оптужница или оптужни предлог оптужни предлог. Као КД против полне слободе у 35 случајева било је кривично дело силовање, у 6 случајева обљуба над немоћним лицем, 21 случај био је обљуба са дететом, у једом случају радило се о обљуби злоупотребом службеног положаја, недозвољене полне радње било је у 90 случајева, полно узнемиравање у 47 случајева, посредовање у вршењу проституције у 10 случајева, приказивање прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетних лица за порнографију у 22 случајева. Од укупног броја пријављених учиниоца 50 је било непознатих.

Табела 3. Пријављена пунолетна лица, према групама кривичних дела, подносиоцу кривичне пријаве и начину подношења пријаве за, 2018. годину у односу на раније године

	Укупно	Познати учиниоци						Непознати учиниоци
		свега	жене	одбачена кривична пријава	прекинута истрага	обустављена истрага	подигнута оптужница оптужни предлог	
КД против полне слободе	435	385	14	132	1	17	235	50
2016. и раније године	67	65	1	20	-	4	41	2
2017.	189	153	9	52	1	4	96	36
2018. година	179	167	4	60	-	9	98	12

На основу податак који су приказани у табели бр. 3. може се увидети да је у 2017. години било највише пријава за кривична дела против полне слободе 189, у 2018. години било је 179 пријава док је у 2016. години и ранијих година било најмање пријава тј. 67. Познатих учиниоца у 2018. години било је 167., одбачена кривична пријава била је у 60 случајева, обустављена истрага код 9 извршиоца кривичног дела

против полне слободе, истрага је обустављена у 9 случаја, подигнута је оптужница-оптужни предлог у 98 случајева. У 2018. години непознатих учиниоца кривичног дела против полне слободе било је 12.

Табела 4. Пријављена пунолетна лица- познати учиниоци, према групама кривичних дела, годинама живота, врсти одлуке и полу, 2018

	Укупно			Одбачена пријава		Прекинута истрага		Обустављена истрага		Подигнута оптужница – оптужни предлог	
	свега	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
КД против полне слободе	385	14	371	7	125	-	1	-	17	7	228
18–20 година	17	1	16	-	5	-	-	-	2	1	9
21–24	39	-	39	-	11	-	-	-	3	-	25
25–29	32	3	29	2	12	-	-	-	2	1	15
30–39	61	1	60	-	11	-	-	-	3	1	46
40–49	70	3	67	3	23	-	-	-	3	-	41
50–59	54	2	52	-	19	-	1	-	1	2	31
60 и више година	58	-	58	-	13	-	-	-	2	-	43
Непознато	54	4	50	2	31	-	-	-	1	2	18

На основу табеле бр.4 увиђамо да је у 2018. години учињено 385 кривичних дела против полне слободе, највећи број учиниоца овог кривичног дела имало је између 40-49 година, а најмање између 18- 20 година њих 17. Од укупног броја учиниоца кривичног дела против полне слободе 371 је било мушког пола, док је 14 учиниоца кривичног дела против полне слободе било женског пола. Одбачене кривичне пријаве биле су против 7 учиниоца женског пола и 125 учиниоца мушког пола, прекинута истрага је била против једне особе, обустављена истрага против 17 особа, оптужница-оптужни предлог подигнут је код 235 лица, од тога 7 жена и 228 мушкараца.

Табела 5. Пријављена пунолетна лица- познати учиниоци, према групама кривичних дела и притвору, 2018.

	Укупно	Трајање притвора			
		до 30 дана	преко 1 до 2 месеца	преко 2 до 3 месеца	преко 3 до 6 месеци
КД против полне слободе	97	51	16	18	12

На основу података који су приказани у табели бр. 5. увиђамо да је у притвору било 97 лица укупно, од тога до 31 дан притвора било је изречено за 51 лице, за 16

лица притвор је трајао од 1 до 2 месеца, за 18 лица притвор је био одређен од 2 до 3 месеца, преко 3 месеца притвор је био одређен за 12 лица.

Табела 6. Пријављена пунолетна лица- познати учиниоци према групама кривичних дела и трајању поступка од пријаве до доношења одлуке, 2018

	Укупно	Трајање поступка				
		до 2 месеца	преко 2 до 4 месеца	преко 4 месеца до 6 месеци	преко 6 месеци до 1 године	преко 1 године
КД против полне слободе	385	98	67	32	117	71

На основу података приказаних у табели бр. 6. може се увидети да је од укупно 385 учињених кривичних дела против полне слободе трајање поступка био следећи: у 98 случајева поступак је трајао до 2 месеца, преко 2 до 4 месеца у 67 случајева, преко 4 месеца до 6 месеци у 32 случаја, од 6 месеци до годину дана у 117 случаја, преко годину дана поступак је трајао у 71 случаја.

Табела 7. Оптужена пунолетна лица према према кривичном делу врсти одлуке и полу, 2018

	Укупно		Осуђујућа пресуда – оптужени се оглашава кривим	Испитивање оптужнице / оптужног акта		Одбацивање оптужбе у току или по завршетку главног претреса	Обустава поступка
	оптужена лица	жене		одбацивање/ одбијање оптужног предлога односно приватне тужбе	обустава поступка или одбијање оптужбе		
КД против полне слободе	217	5	188	2	-	1	6
Силовање	31	-	25	-	-	1	-
Обљуба над немоћним лицем	6	-	6	-	-	-	-
Обљуба са дететом	19	-	18	-	-	-	-
Обљуба злоупотребом положаја	6	-	4	-	-	-	1
Полно узнемиравање	31	-	26	-	-	-	1
Недозвољене полне радње	96	1	84	1	-	-	4
Подвођење и омогућавање вршења полног односа	2	1	1	1	-	-	-
Посредовање у вршењу проституције	11	3	10	-	-	-	-
Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију	13	-	12	-	-	-	-
Навођење детета на присуствовање полним радњама	1	-	1	-	-	-	-
Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу	1	-	1	-	-	-	-

Одбијајућа пресуда				Ослобађајућа пресуда			Изречена мера безбедности	
свега	тужилац одустао после започињања главног претреса	поступак окончан за исто кривично дело	постоје околности које искључују гоњење	свега	дело није кривично дело	нема доказа		
2	2	-	-	14	2	12	4	КД против полне слободе
1	1	-	-	4	1	3	-	Силовање
-	-	-	-	-	-	-	-	Обљуба над немоћним лицем
-	-	-	-	1	-	1	-	Обљуба са дететом
-	-	-	-	1	-	1	-	Обљуба злоупотребом положаја
1	1	-	-	-	-	-	3	Полно узнемиравање
-	-	-	-	6	1	5	1	Недозвољене полне радње
-	-	-	-	-	-	-	-	Подвођење и омогућавање вршења полног односа
-	-	-	-	1	-	1	-	Посредовање у вршењу проституције
-	-	-	-	1	-	1	-	Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију
-	-	-	-	-	-	-	-	Навођење детета на присуствовање полним радњама
-	-	-	-	-	-	-	-	Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу

На основу табеле бр. 7. и приказаних података можемо увидети да је 217 лица било оптужено за кривично дело против полне слободе, од тога је било 5 лица женског пола, 212 лица мушког пола. У 188 случаја била је осуђујућа пресуда, оптужено лице прогласило се кривим, у 2 случаја дошло је до одбацивања- одбијања оптужног предлога, код једног случаја дошло је до одбацивања оптужбе у току или по завршетку главног претреса, код 6 случаја дошло је до обуставе поступка. У два случаја дошло је до одбијајуће пресуде тј. тужилац је одустао од пресуде после завршетка главног претреса, ослобађајуће пресуде биле су 14 случаја, у 2 случаја дело није било кривично дело, у 12 случајева није било доказа у четири случаја изречене су мере безбедности.

Табела 8. Оптужена пунолетна лица, према групама кривичних дела, години извршења дела и врсти одлуке, 2018

	Оптужена лица	Жене	Осуђујућа пресуда – оптужени се оглашава кривим	Друге одлуке						
				Одвојени- вансудски предлог односно приватне тужбе	обустава поступка или одбијање оптужбе	обустава поступка или одбијање оптужбе	одвојени- вансудски предлог односно приватне тужбе	обустава поступка	одбијајућа пресуда	ослобађајућа пресуда
КД против полне слободе	217	5	188	2	-	1	6	2	14	4
2016. и раније године	113	4	95	-	-	1	5	1	11	-
2017.	67	1	61	1	-	-	-	1	3	1
2018. година	37	-	32	1	-	-	1	-	-	3

На основу табеле бр. 8. и приказаних резултат увиђа се да је 217 особа оптужено за кривично дело против полне слободе, 188 особа добило је оптужујуће пресуде где се оптужени огласио да је крив, код 2 особе одбачена је приватна тужба, код једне особе одбачена је оптужница у току или по завршетку главног претреса, код 6 случајева обустављен је поступак, код 2 случаја пресуда је била одбијајућа, 14 случајева било је са ослобађајућом пресудом, у четири случаја изречена је мера безбедности.

Табела 10. Оптужена пунолетна лица, према групама кривичних дела, врсти одлуке, полу и притвору, 2018.

	Укупно		До 30 дана	Преко 30 дана до 3 месеца	Преко 3 до 6 месеци	Преко 6 до 12 месеци	Преко 12 до 18 месеци	Преко 18 до 24 месеца	Преко 2 до 4 године	Преко 4 године
	свега	жене								
КД против полне слободе	88	-	31	15	7	14	12	5	4	-
Осуђујућа пресуда - оптужени се оглашава кривим	81	-	29	12	6	13	12	5	4	-
Друге одлуке	7	-	2	3	1	1	-	-	-	-

На основу података приказаних у табели бр. 10 код 88 учиниоца кривичних дела против полне слободе, 81 учинилац кривичних дела проглашен је кривим, код 7 кривичних дела донешене су друге одлуке. Код случајева где је оптужен проглашен кривим притвор је трајао до 30 дана, код 15 преко 30 дана до 3 месеца, код 7 случаја притвор је трајао преко 3 месеца до 6 месеци, код 14 случаја преко шест месеци до 12 месеци, код 12 случаја преко 12 месеци до 18 месеци, код 5 случаја преко 2 године до 4 године.

Табела 11. Оптужена пунолетна лица, према групама кривичних дела, врсти одлуке и трајању поступка, 2018.

	Од пријаве до правноснажности						Од оптужбе – приватне тужбе до правноснажности одлуке					
	укупно	до 4 месеца	преко 4 до 6 месеци	преко 6 месеци до 1 године	преко 1 до 2 године	преко 2 године	укупно	до 4 месеца	преко 4 до 6 месеци	преко 6 месеци до 1 године	преко 1 до 2 године	преко 2 године
КД против полне слободе	192	31	17	24	58	62	217	72	25	33	40	47
Осуђујућа пресуда - оптужени се оглашава кривим	168	30	14	22	55	47	188	67	23	28	36	34
Друге одлуке	24	1	3	2	3	15	29	5	2	5	4	13

На основу података приказаних у табели бр.11. увиђамо да је код 192 случаја од пријаве до правоснажности пресуде за кривично дело против полне слободе време трајања поступка било следеће: код 31 до 4 месеца, код 17 случаја од преко 4 до 6 месеци, код 24 случаја преко 6 месеци до 1 године, код 58 случаја преко 1 до 2 године, код 62 случаја преко 2 године. За кривично дело против полне слободе од оптужбе-приватне тужбе до правоснажне одлуке поступак је трајао код 72 случаја до 4 месеца, код 25 случаја преко 4 до 6 месеци, код 33 случаја преко 6 месеци до 1 године, код 40 случаја преко 1 до 2 године, код 47 случаја преко 2 године.

Табела 12. Осуђена пунолетна лица према кривичном делу, полу покушају и изреченим кривичним санкцијама, 2018

	Укупно			Затвор				
	свега	жене	покушај	свега	од 40 година	од 30 до 40 година	од 15 до 20 година	од 10 до 15 година
КД против полне слободе	188	5	5	91	-	-	1	4
Силовање	25	-	4	25	-	-	1	3
Обљуба над немоћним лицем	6	-	-	6	-	-	-	1
Обљуба са дететом	18	-	1	18	-	-	-	-
Обљуба злоупотребом положаја	4	-	-	4	-	-	-	-
Недозвољене полне радње	84	1	-	28	-	-	-	-
Полно узнемиравање	26	-	-	1	-	-	-	-
Подвођење и омогућавање вршења полног односа	1	1	-	1	-	-	-	-
Посредовање у вршењу проституције	10	3	-	4	-	-	-	-
Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу	1	-	-	-	-	-	-	-
Навођење детета на присуствовање полним радњама	1	-	-	1	-	-	-	-
Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију	12	-	-	3	-	-	-	-
	од 5 до 10 година	од 3 до 5 година	од 2 до 3 године	од 1 до 2 године	од 6 до 12 месеци	од 3 до 6 месеци	од 2 до 3 месеца	до 2 месеца
	18	21	11	12	19	4	1	-
	4	10	6	1	-	-	-	-
	3	2	-	-	-	-	-	-
	10	8	-	-	-	-	-	-
	-	-	2	1	1	-	-	-
	-	1	2	9	13	3	-	-
	-	-	-	-	-	1	-	-
	-	-	-	1	-	-	-	-
	-	-	1	-	3	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
	1	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	2	-	1	-

На основу података приказаних у табели бр. 12. Осуђених пунолетних лица за кривично дело против полне слободе било је 188, затворску казну добило је 91 лице за учињено кривично дело од тога: 1 лице од 15 до 20 година затвора, 4 лица од 10 до 15 година затвора, 18 лица од 5 до 10 година затвора, 21 лице од 3 до 5 година затвора, 12 лица од 1 до 2 године затвора, 19 лица од 6 до 12 месеци затвора, 4 лица од 3 до 6

месеци затвора и једно лице од 2 до 3 месеца затвора. Што се тиче кривичног дела обљубе са дететом 10 учиниоца кривичног дела добило је затворску казну од 5 до 10 година, а 8 учиниоца овог кривичног дела затворску казну у трајању од 3 до 5 година.

Табела 13. Осуђена пунолетна лица према кривичном делу, полу покушају и изреченим кривичним санкцијама, 2018

		Новчана казна							до 10.000 РСД
		свега	преко 1.000.000 до 10.000.000 РСД	преко 500.000 до 1.000.000 РСД	преко 300.000 до 500.000 РСД	преко 200.000 до 300.000 РСД	преко 100.000 до 200.000 РСД	преко 10.000 до 100.000 РСД	
КД против полне слободе		10	-	-	-	-	2	8	-
Силовање		-	-	-	-	-	-	-	-
Обљуба над немоћним лицем		-	-	-	-	-	-	-	-
Обљуба са дететом		-	-	-	-	-	-	-	-
Обљуба злоупотребом положаја		-	-	-	-	-	-	-	-
Недозвољене полне радње		6	-	-	-	-	2	4	-
Полно узнемиравање		4	-	-	-	-	-	4	-
Подвођење и омогућавање вршења полног односа		-	-	-	-	-	-	-	-
Посредовање у вршењу проституције		-	-	-	-	-	-	-	-
Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу		-	-	-	-	-	-	-	-
Навођење детета на присуствовање полним радњама		-	-	-	-	-	-	-	-
Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију		-	-	-	-	-	-	-	-
Условна осуда	У кућном затвору	Рад у јавном интересу	Одузимање возачке дозволе	Судска опомена	Васпитна мера	Проглашен кривим а ослобођен од казне	Споредна казна		
58	28	-	-	1	-	-	10	КД против полне слободе	
-	-	-	-	-	-	-	-	Силовање	
-	-	-	-	-	-	-	-	Обљуба над немоћним лицем	
-	-	-	-	-	-	-	-	Обљуба са дететом	
-	-	-	-	-	-	-	-	Обљуба злоупотребом положаја	
31	19	-	-	-	-	-	-	Недозвољене полне радње	
16	4	-	-	1	-	-	-	Полно узнемиравање	
-	-	-	-	-	-	-	1	Подвођење и омогућавање вршења полног односа	
6	-	-	-	-	-	-	9	Посредовање у вршењу проституције	
-	1	-	-	-	-	-	-	Искоришћавање рачунарске мреже или комуникације другим техничким средствима за извршење кривичних дела против полне слободе према малолетном лицу	
-	-	-	-	-	-	-	-	Навођење детета на присуствовање полним радњама	
5	4	-	-	-	-	-	-	Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију	

На основу података приказаних у табели бр. 13. За кривично дело против полне слободе новчане казне изречене су за 10 лица, за 2 учиниоца кривичног дела новчана казна износила је преко 100.000 динара до 200.000 динара, за осам учиниоца овог кривичног дела новчана казна износила је преко 10.000 динара до 100.000 динара. За учињено дело 58 лица добило је условну осуду, 28 лица било је у кућном притвору, 1 лице добило је судску опомену а десет лица споредне казне за учињено кривично дело против полне слободе.

Табела 14. Осуђена пунолетна лица, према групама кривичних дела, полу, мерама безбедности ранијој осуди и одузимању имовинске користи, 2018

	Мере безбедности								
	укупно	обавезно лечење				забрана		одузимање предмета	Протеривање странца
		психијатријско и чување у здрав. установи	психијатријско на слободи	наркомана	алкохолера	вршења позива, делатности и дужности	управљања мотор. возилом		
КД против полне слободе									
Свега	52	1	2	-	4	3	-	18	2
Жене	2	-	-	-	-	-	-	2	-
Мере	безбедности		Раније		осуде		Одузета имовинска корист		
јавно објављивање пресуде	забрана приближавања и комуникације са оштећеним	забрана присуствања одређеним спортистким приредбама	укупно	за истоврсна дела	за друга дела	за истоврсна и друга дела			
-	22	-	63	1	53	9	-		КД против полне слободе
-	-	-	-	-	-	-	-		Свега
									Жене

На основу података који су приказани у табели бр. 14. мере безбедности за учињено кривично дело против полне слободе изречене су за 52 учиниоца овог кривичног дела и то: за једног учиниоца обавезно лечење у психијатрисјкој установи чување у здравственој установи, 2 учиниоца обавезно лечење у психијатрисјкој установи са слободе, 4 особе лечење од алкохола, три учиниоца кривичног дела добила су забрану вршења позива, делатности и дужности, одузимање предмета спроведено је код 18 учиниоца кривичног дела против полне слободе, и два странца су протерана због вршења кривичног дела против полне слободе. Мере безбедности примењене су код 22 учиниоца кривичног дела против полне слободе, мера која је изречена била је забрана комуникације са оштећеним, раније осуђиваних је било 63 учиниоца кривичног дела, 53 учиниоца кривичног дела против полне слободе раније су била осуђивања за нека друга дела, 9 учиниоца била су осуђивана за истоветна и друга кривична дела.

Табела 15. Осуђена пунолетна лица, према групама кривичних дела, полу и радном статусу, 2018

	Укупно	Запослен	Незапослен	Неактиван (ученик, студент, домаћица, неспособан за рад, пензионер)	Непознато
КД против полне слободе					
Свега	188	51	81	20	36
Жене	5	1	2	1	1

На основу података приказаних у табели бр. 15. Од укупно 188 учиниоца кривичних дела против полне слободе, 51 учиниоц био је запослен, 81 учиниоц био је без посла, 20 учиниоца били су неактивни (ученик, студент, домаћица, неактиван за рад, пензионер), док је 36 учиниоца кривичног дела против полне слободе било непознато.

Табела 16. Осуђена пунолетна лица, према групама кривичних дела, полу и националној припадности, 2018.

	Укупно	Национално се изјаснили									Нису се изјаснили	Непознато
		свега	Србин	Црно-горац	Албанац	Мађар	Муслиман	Ром	Румун	остали		
КД против полне слободе												
Свега	188	71	64	-	1	1	-	5	-	-	-	117
Жене	5	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2

На основу података који су приказани у табели бр. 16. од 188 учиниоца кривичног дела против полне слободе 117 учиниоца било је непознате националности, 64 учиниоца било је српске националне припадности, 1 албанске, 5 ромске народне припадности.

Табела 17. Осуђена пунолетна лица према групама кривичнихдела ранијој осуди, годинама живота и полу, 2018

		Укупно			18–20 година		21–24		25–29	
		свега	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
КД против полне слободе		188	5	183	-	12	-	15	-	20
Раније осуде		63	-	63	-	2	-	3	-	7
30–39		40–49		50–59		60 и више година		Непознато		
Жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	
1	45	2	27	1	29	1	34	-	1	КД против полне слободе Раније осуде
-	24	-	9	-	11	-	7	-	-	

На основу података која су приказана у табели бр. 17. може се увидети да од 188 учиниоца кривичних дела против полне слободе 63 раније је било осуђивано за неко кривично дело. Двоје раније осуђиваних било је старости између 18- 20 година, 3 је било старости између 21- 24. година, 24 старости 30- 39. година, 9 старости од 40- 49. година, 11 раније осуђиваних било је старости од 50- 59. година, 34 раније осуђиваних имало је преко 60 година, и један је био непознат учиниоц за кога се не зна да ли је раније осуђиван за исто или неко друго кривично дело.

Табела 18. Осуђена пунолетна лица, према групама кривичних дела, полу, брачном стању и школској спреми, 2018

	Укупно	Брачно					Школска спрема						
		нео-жењен/неудата	ожењен/удата	удовац/удовица	разведен/разведена	непознато	без школе	непотпуна основна (1–7 разр.)	основна школа	средња школа	виша школа	висока школа	непознато
КД против права по основу рада													
Свега	16	2	10	-	2	2	-	-	3	9	-	3	1
Жене	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

На основу табеле бр. 18. и приказаних податка можемо увидети да је од 17 учиниоца кривичног дела против полне слободе ожењено- удато било 11 учиниоца кривичног дела, два учиниоца била су разведена, за два учиниоца непознати су подаци. Основну школу заврло је 3 учиниоца кривичног дела против полне слободе, 10 је завршило средњу школу, 3 учиниоца завршило је високу школу, и један учиниоц био је непознат.

Табела 19. Осуђена пунолетна лица, према групама кривичних дела, полу, саучесништву, броју учесника у извршењу дела, и стицају, 2018

	Укупно	Саучесништво					Број учесника у извршењу дела					Дела у стицају
		није саучесништво	извршилац	саизвршилац	подстрекач	помагач	једно лице	два лица	три лица	четири лица	пет и више лица	
КД против полне слободe												
Свега	188	162	13	13	-	-	162	5	8	2	11	4
Жене	5	1	1	3	-	-	1	2	2	-	-	1

На основу података приказаних у табели бр. 19. може се увидети да од 188 учиниоца кривичног дела против полне слободe у 162 случаја није било саучесништва, 13 учиниоца било је извршиоц кривичног дела, 13 је било саизвршилац кривичног дела против полне слободe. У 162 случаја веа кривично дело против полне слободe учинило је једно лице, у 3 случаја у чињењу кривичног дела учествовало је два лица, у 8 случаја у чињењу кривичног дела против полне слободe учествовало је 3 лица, у два случаја у чињењу кривичног дела против полне слободe учествовало је четири лица, у 11 случаја у извршењу кривичног дела учествовало је пет и више лица, у 4 случаја било је дело у стицању.

Табела 20. Осуђена пунолетна лица, према групама кривичних дела и држављанству, 2018

	Укупно	Држављани Србије	Страни држављани							Без држављанства	Непознато	Земље ЕУ (28)
			свега	Црна Гора	Босна и Херцеговина	Хрватска	Македонија	Словенија	остале земље			
КД против полне слободe												
Свега	188	184	4	-	1	-	-	1	2	-	-	2
Жене	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

На основу података који су приказани у табели бр. 20 од 188 учиниоца кривичног дела против полне слободe 184 учиниоца била су држављана Републике Србије, 1 држављанин Републике Босне и херцеговине, један учиниоц кривичног дела против полне слободe био је држављанин Републике Словеније, два учиниоца биле су држављани неке друге земље, два учиниоца кривичног дела била су држављани земље Европске уније.

Табела 21. Осуђена пунолетна лица према кривичном делу и оштећеним (жртвама)- према полу и староси, 2018

	Укупно осуђени	Осуђени (доста-вљени подаци о жртви) – свега	Оштећени (жртве кривичног дела)					
			свега	пол		старост		
				мушки	женски	деца млађа од 14 година	малолетна лица стара 14–18 година	пунолетна лица стара 18 и више година
КД против полне слободе	163	138	178	15	163	42	36	100
Силовање	24	24	25	1	24	3	3	19
Обљуба над немоћним лицем	6	2	2	-	2	1	1	-
Обљуба са дететом	14	12	12	1	11	10	2	-
Обљуба злоупотребом положаја	4	4	5	-	5	-	2	3
Недозвољене полне радње	81	67	81	11	70	22	23	36
Полно узнемиравање	26	23	25	1	24	4	4	17
Подвођење и омогућавање вршења полног односа	1	1	2	1	1	2	-	-
Посредовање у вршењу проституције	5	4	25	-	25	-	-	25
Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију	2	1	1	-	1	-	1	-

На основу података који су приказани у табели бр. 21 можемо увидети да је ошштећених жртава приликом чињења кривичног дела против полне слободе било 178. Од тога 15 мушкара и 163 жена биле су жртве. Жртве кривичног дела против полне слободе биле су: 42 деце млађих од 14 година, 36 малолетних лица стара 14- 18 година, 100 пунолетних лица стара 18 и више година.

Табела 22. Осуђена пунолетна лица према кривичном делу и оштећеним (жртвама) - према полу и старости, 2018

	Укупно осуђени	Осуђени (доста-вљени подаци о жртви) – свега	Оштећени (жртве кривичног дела)					
			свега	пол		старост		
				мушки	женски	деца млађа од 14 година	малолетна лица стара 14–18 година	пунолетна лица стара 18 и више година
Регион Београда								
КД против полне слободе	39	28	55	3	52	9	3	43
Силовање	7	7	8	1	7	-	-	8
Обљуба са дететом	1	1	1	-	1	-	1	-
Обљуба злоупотребом положаја	1	1	1	-	1	-	-	1
Полно узнемиравање	10	7	8	1	7	3	1	4
Недозвољене полне радње	15	8	12	1	11	6	1	5
Посредовање у вршењу проституције	5	4	25	-	25	-	-	25
Регион Војводине								
КД против полне слободе	40	38	43	4	39	10	12	21
Силовање	4	4	4	-	4	1	1	2
Обљуба са дететом	4	4	4	-	4	4	-	-
Обљуба злоупотребом положаја	3	3	4	-	4	-	2	2
Полно узнемиравање	6	6	6	-	6	1	-	5
Недозвољене полне радње	23	21	25	4	21	4	9	12
Регион Јужне и Источне Србије								
КД против полне слободе	36	33	36	2	34	14	9	13

Силовање	5	5	5	-	5	2	-	3
Обљуба са дететом	5	3	3	-	3	2	1	-
Недозвољене полне радње	20	19	20	1	19	8	5	7
Полно узнемиравање	4	4	5	-	5	-	2	3
Подвођење и омогућавање вршења полног односа	1	1	2	1	1	2	-	-
Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију	1	1	1	-	1	-	1	-

На основу података који су приказани у табели бр. 22. Може се увидети да је највећи број осуђених за кривично дело против полне слободе било на територији региона Војводине 40 оптужених, на територији региона Београд 39 осуђених, на територији региона Јужне и Источне Србије 36 осуђених. Највећи број оштећених-жртве кривичног дела против полне слободе било је на територији региона Београда, 52, 39 жртава било је на територији региона Војводине, на територији региона Источне и Западне Србије било је 36 жртава. Највећи број деце млађих од 14 година било је у региону Јужне и Источне Србије 14, у региону Војводине 10, док је у региону Београда деце младићих од 14 година било 9. Жртве кривичног дела против полне слободе која су била малолетна лица стара од 14- 18 година највише је било у региону Војводине 12, у региону Јужне и Источне Србије србије малолетних лица старих д 14- 18. година било је 9, док је у региону Београда било 3 жртве које су биле малолетна лица стара од 14- 18. година. У региону Београда највише је било пунолетних жртава тј.лицастара 18. година и више њих 43, у региону Војводине пунолетних жртава је било 21, док је у региону Јужне и Источне Србије било 13 жртава.

6.1. Кривично дело обљубе са дететом из праксе Полицијске управе Јагодина

У наставку овог рада биће приказан случај Б. Б. обљубе са дететом из чл. 180 Кривичног законика (КЗ) као и кривично дело насиље у породици из члана 194. ст. 3. у вези са чланом 1 и 2 КЗ над својим малолетним сином А. А. Због заштите података о личности, промењени су релевантни подаци о лицима на које се односи описан случај.

Први подаци који су указивали на учињено кривично дело био је писмени задатак малолетног А. А. Наставница је одмах о томе обавестила педагога школе која је одмах о томе обавестила Градски центар за социјални рад.

У наставку рада биће описано кривично дело као и како се дошло до сазнања да је учињено кривично дело обљубе над дететом.

ПРЕДМЕТ: Пријава насиља у породици

Градски центар за социјални рад примио је пријаву насиља у породици малолетног А. А.

Члан интерног тима за насиље у породици у сарадњи са психолошко-педагошком службом основне школе чији је малолетник А. А. ученик, обавила је разговор са малолетником у просторијама школе и дошао до следећих сазнања:

Малолетни А. А. рођен је у брачној заједници својих родитеља. Од друге године његовог живота мајка одлази на привремени рад у иностранство где се и сада налази. Мајка долази два пута годишње на по пар дана. О тада бригу о малолетном А. А. преузима отац, при чему му помажу његови родитљи који су сада остарела лица.

Према наводима малолетника отац над њим активно врши психичко и физичко насиље од првог разреда основне школе (малолетник је 2018. године био ученик осмог разреда основне школе). До дана саслушања малолетни А. А. се никоме није поверавао у вези дешавања у породици. Први сигнали су препознати након што је малолетник почео да показује неприлагођено понашање у школи. Психичко насиље отац испољава у честом називању малолетника погрдним речима, псовању, закључавању у собу, претњама да ће му живот бити одузет. Физичко насиље отац испољава кроз честа шамарања, ударање по лицу и телу, чупању за косу и шутирање малолетника. Повод за овакво понашање по наводима малолетника не постоји и углавном се вршење насиља и конкретне наведене радње дешавају без посебног разлога и најаве. Отац повремено конзумира алкохол и тада је још агресивнији, нарочито вербално. У многим ситуацијама приморава малолетника да са њим пије ракију. Малолетни А. А. наводи да се у наведеним ситуацијама никада није бранио. Сем што је покушавао да се покрије рукама и ублажи ударце а разлог је страх који осећа и то што је отац физички јачи од њега. Такође, у последње време отац изражава претње типа „да ће их побити секиром, да ће их убити заклати“ (мислећи на укућане обзиром да у истом домаћинству живе баба и деда по оцу који су остарела лица) а што малолетног А. А. застрашује и плаши да отац наведене претње може да оствари. Малолетни А. А. наводи да његова мајка није упозната са ситуацијом иако су у повременом телефонском контакту али да је отац насилан и према мајци када долази из иностранства, као и да је сама мајка насилна према малолетнику у периоду када борави у породици, те из тог разлога нема поверења у своју мајку.

Кроз разговор са малолетником дошло се до сазнања да отац занемарује и његове потребе за храном, да је често гладан и да нема редовне оброке. Такође

опсервативном проценом током разговора са малолетником уочава се да је скромно обучен и да је хигијенски запуштен.

Према наводима малолетника од недавно отац је почео да га непримерено додирује по телу, а током лета 2017. године (не зна тачно да одреди време) отац га је приморао на сексуални однос. То је био једини пут да је био приморан на сексуални однос, али је након тога отац наставио да га непримерено додирује по телу. Ово је јако болно за малолетника и још увек није спреман да детаљније прича о свему.

Током разговора малолетни А. А. нема видљиве повреде по телу и лицу, али наводи да их је у ранијем периоду било по телу и да нису биле видљиве другима.

Када је у питању интензитет насиља малолетни А. А. наводи да се оно дешава константно, да буде бар једном у току недеље као и непримереног додиривања, некада и свакодневно, а деси се да отац пар месеци престане са вршењем насиља и непримерним додиривањем, да би након тога наставио иситм или јачим интензитетом насиље, а додири би тада били много грубљи.

Због свега горе наведеног, а пре свега из страха за свој живот као и безбедност и могућност понављања сексуалног чина од стране оца малолетни А. А. изразио је жељу да буде издвојен из породице. У договору са школом коју похађа малолетни А. А., а због изнешених озбиљних сумњи на постојање физичког, психичког и сексуалног насиља над малолетним лицем од стране оца, као и од вербализованог страха од даље очеве реакције, направљен је безбедносни план и малолетник је следећег дана, након саслушања издвојен из породице и смештен у едуковану хранитељску породицу.

Нешто касније истог дана у просторијама Одељења криминалистичке полиције обављен је разговор са малолетником А. А. Разговор са малолетником обављен је уз присуство радника ГЦСП, социјалног радника и адвоката – пуномоћника ангажованог по службеној дужности од стране вишег јавног тужилаштва.

Малолетник је навео адресу и место где живи са оцем, такође је рекао да у истом дворишту у другој кући живе баба и деда који су старији људи. Малолетник је рекао да његова мајка живи у иностранству од његове друге године. Годишње га мајка посећује два пута по десет дана. О малолетнику углавном води бригу баба и деда, и доста времена са њима проводи, јер отац пуно ради и одсутан је од куће (пољопривредни послови). Малолетник се несећа тачно периода, али мисли да је био у првом разреду када је отац почео да га бије, псује, чупа за косу, за уши и то из чиста мира углавном када је пијан што се често дешава, али малтретира га и бије исто тако и када је трезан. Отац упућује јако ружне речи малолетнику, прича му да је будала да је

клошар. Чини се, бар тако каже А. А. да је отац незадовољан њиме, као и његовим понашањем у школи. Отац vara мајку, доводи друге жене у кућу, а малолетник је тада код бабе и деде, јер га је једном затекао како другу жену додирује по грудима, што је малолетнику изазвало непријатност. Више пута га је отац гађао стакленом чашом која му буде на дохват руке, акада је био нервозан из непознатих разлога малолетника. Он је успевао да побегне код бабе и деде. Отац је често претио да ће узети секиру и да ће га убити, али је никада није узимао, причао је да ће да му заврне шију. Малолетни А. А. се сећа да га је отац једном приликом ударио песницом у пределу главу у пролећном периоду 2017. године, и да је тада имао модрицу испод десног ока. То су видели његови другови и питали га шта му се десило али је малолетни А. А. избегао одговор. Када је отац био насилан према њему и када му је претио никада нико није био ту. Баба и деда су били у другој кући, а нису могли ни да чују. Малолетник је нагласио да је баба глува, а о свом том насиљу никоме није ни причао.

Малолетник је онда испричао како је у лето 2017. године био сам у кући седео је на кревету и гледао телевизор. Тада је његов отац ушао у кућу пришао му и рекао му да се скине. „Ја се њега плашим,, и нисам му се противио, већ сам скинуо све са себе, а када сам то учинио скинуо се и он, а потом од мене затражио да му додирујем полни орган.“ Малолетни А. А. седео је том приликом на кревету а отац је све време стајао поред њега, док му је дирао полни орган, а потом је од малолетног А. А. тражио да устане и да га уснама задовољи. Тада је отац био фин према малолетнику, није примењивао никаву силу, акада му се полни орган увећао и био чврст, затражио је од малолетника да му окрене задњицу и да се савије. Малолетник није могао да сеизјасни штаје отац радио иза њега док је био сагнут унапред ослањајући се на руке, али је одједном осетио јак бол, када је његов отац свој полни орган ставио у његов анални отвор. Малолетни А. А. је плакао, викао је и молио га да престане. Што његов отац није учинио. Све време отац га је дирао по гениталијама и по задњици. Малолетник је изјавио да му се чини да је цео догађај трајао веома дуго, али сам сексуални чин кратко. Након више молби отац је свој полни орган извадио, и тада је малолетни А. А. приметио да му је полни орган и даље подигнут и чврст и као да је био намазан неком машћу. У другој кући баба и деда нису могли да чују наведени догађај. Отац је након тога убрзо изашао а малолетни А. А. је отишао до купатила, и даље га је болела задњица није било крви. Пре него што је отац изашао из куће рекао је малолетном А. А. да о овом никоме ништа не прича, што је малолетник послушао. У наредном периоду отац није тражио да се сексуални чин понови, али га је и даље додиривао

рукама по полном органу и задњици док је лежао али преко гардеробе. Од малолетног А. А. није тражио да га додирује. Малолетник је изјавио да се веома плаши оца и зато је ћутао, јер кад год му се супроставио отац му је претио да ће га убити и постојао је још агресивнији.

Малолетник је изјавио да је крајем 2017. године због лоших оцена у школи веома често ишао на разговоре код школског педгога и тада јој је малолетни А. А. споменуо да га отац физички злоставља. Малолетни А. А. је у школи направио неколико проблема и због тога је и даље ишао код психолога на разговоре. У току једног писменог задатка малолетни А. А. је на листу нацртао мушки полни орган и предао то наставници. За време зимског распуста малолетног З.В отац је претукао у породичној кући, шамарао га је и псовао, и све то исто поновио неколико дана касније. У једном од разговора малолетни А. А. поверио се педагогу да га отац непримерно додирује и да се плаши да отац своје претње не оствари. Тада је рекао педагогу да би желео да оде из породице, јер више није желео да трпи физичко насиље.

Изјаву је дао и педагог школе у коју је ишао малолетни А. А.

Педагог је рекао да познаје малолетног А. А. од првог разреда основне школе тј. од када је кренуо у школу. Од петог разреда па надаље малолетни А. А. је вршио лакше и теже повреде обавезе ученика (правећи лакше и теже прекршаје) изостајао је са наставе. У шестом разреду против ученика је вођен васпитно-дисциплински поступак из разлога јер је претио једном од наставника у школи да ће му избушити гуме на ауту а након тога је ударио наставника. Тада му је изречен укор од стране директора школе. У току седмог разреда малолетни А. А. није правио озбиљније проблеме, сем што је изостајао са наставе и све се решавало опоменом одељенског старешине. Следећи контакт психолог је имао са малолетним А. А. септемрба 2017. године. Настава је трајала а А. А. је био у ходнику школе на постављено питање зашто није на часу он је одоговрио да је закаснио и да не може да уђе на час. То је психологу у школи скренуло пажњу и касније се вратила у просторије своје службе педагошко-психолошке службе и са малолетним А. А. обавила детаљнији разговор на околности зашто није на настави, где је А. А. на почетку лагао и изналазио разне разлоге зашто није био на настави. Психолог је у том моменту био стрпљив и упознао А. А. са правилима школе, и речено му је да ће морати да му обавести родитеље. Тада је малолетни А. А. почео да плаче и поменуо даима породичних проблема. Све време психолог јепрема малолетном А. А. показивао емпатију и упозоравао га да мора редовно да похађа наставу и да долази у школу. Тако је позван и отац малолетног А. А. на разговор у школу где му је

речено да малолетни А. А. бежи из школе да треба више да обрати пажњу на њега и да би требало чешће да долази у школи и интересује се за своје дете. Психолог је од тада пратио рад малолетног А. А. и повремено са њим обављао разговоре. Контакт са А. А. веома је тешко било успоставити, никада код психолога није ишао својом иницијативом и жалио се, тешко је изражавао осећања и потребе, али су разговор увек водили на иницијативу педагога. Због великог броја лоших оцена тј. недовољних оцена крајем 2017. године психолог је позвао А. А. на разгово, све у оквиру појачаног васпитног рада са њим. Након тога малолетни А. А. је нацртао мушки полни орган и оставио га на катедри наставнице и то усред часа. На папиру су биле написане и увредљиве речи које су упућене наставници. Због наведеног прекршаја и теже повреде обавезе ученика, покренут је васпитно-дисциплински поступак против малолетног А. А. где је био позван и психолог и где је А. А. признао да је то учинио. Обавеза школе као и службе, како је рекао психолог школе након оваквог дешавања јесте укључење појачаног васпитног рада са дететом, што је и учињено. Почетком 2018. године током једног разговора малолетни А. А. пожалио се и желео је да пријави психичко и физичко насиље које трпи од стране оба родитеља, да се он зато понаша насилно према наставницима јер је то у његовој кући нормално. Тако је научен од стране родитеља јер се његови родитељи туку и вређају. Тада је малолетни А. А. рекао да би желео да оде из породице у неку хранитељску, називајући је „нормалном“ да би могао нешто да научи, и да не може да поднесе такав живот у својој породици. Тада је изражавао страх од будућности, у смислу како ће он постати родитељ и супруг. Највећи страх што до тада није пријављивао насиље малолетни А. А. навео је да ће након тога бити сам ако пријавинасиље, показивао је жељу да настави школовање и наводио је жељено занимање (полицајац, свештеник) а то су занимања која захтевају школовања ван места где он живи. Какао је разговор са малолетним лицем дуго трајао, педагог је предложио да се разговор настави сутра. То је малолетни А. А. прихватио и разговор је настављен сутрадан. Кад год је педагог разговарао са А. А., напоменуо је да су детету очи биле пуне суза, али никада није заплакао. Тада је педагог обавестио А. А. да о свему што су они причали мора да обавести директорку школе и психологе и да се они укључе у рад. Малолетни А. А. тражио је присуство педагога, јер је вероватно (како каже педагог) стекао поверење у њега. За педагога је било веома битно да малолетни А. А. има безбедност у породици, да се она процени да се донесе одлука да ли треба укључити Градски центар за социјални рад. Малолетни А. А. није могао одмах да донесе долуку да ли жели да се укључе и друге институције, јер је показивао страх, шта ће се десити

са њим ако га не изместе из његове пордице. Одлучио је да се о његовом случају обавести Градски центар за социјални рад после расуста, али у случају ако се осети угрожен у било ком смислу за време распуста да ће о томе обавести полицију. О овим сазнањима педагог је одмах обавестио директора школе и психологе. Педагог је нагласио да од малолетног А. А. никада није био обавештен о томе да је задобијао повреде од родитеља или било ког другог лица, нити је сам педагог икада видео повреде на видљивим деловима тела, нити је имао сазнања да је А. А. долазио у школу са видљивим повредама. Како је почео распуст педагог је обавио разговор са директорком школе и психологом и донета је одлука да први дан након поласка у школу са малолетним А. А. педагог и психолог обаве разговор, што је и учињено. Тада су дошле до сазнања да је отац А. А. неколико пута у току распуста шамарао и псовао, како је малолетни А. А. рекао без неког посебног разлога, рекао је да се осећа лоше, да психичко и физичко насиље од оба родитеља траје дуго како је малолетни А. А. рекао од када зна за себе, и не само да је он жртва него је и сведок насилног односа између његових родитеља и да жели да то престане. Тада је педагог тражио детаљан опис психичког и физичког малтретирања, али је и питала малолетног А. А. да ли је било и додиривањана начин какав му не прија. Тада је малолетни А. А. рекао да се то догодило. На додатна питања о додиривању није могао да одговори спустио је главу и очи су му биле пуне суза. Додатног испитивања на ту тему више није било, али су му педагог и психолог поставили питање да ли је са неким још причао о својим проблемима у породици, на шта је А. А. дао негативан одговор, и рекао је да о томе не жели да буде обавештен његов одељенски старешина јер нема поверења у њега. Тада је малолетни А. А. рекао да жели да се све ово пријави, што су педагог и психолог то урадиле и све пријавиле Градском центру за социјални рад. Истог дана, али у касним вечерњим сатима урађен је алкотест оца малолетног А. А. Алкотест је показао вредност 0,00 промила алкохола у организму.

Истог дана на захтев подручне полицијске управе у просторијама Полиграфске лабораторије полиграфски је испитан отац малолетног А. А. Испитивање је спроведено на околности кривичног дела обљубе са дететом које је извршено средином 2017. године. На основу расположивих података које су полицијски службеници ПУ предочили полиграфском испитанику, састављен је тест са директним питањима (ТДП), са следећим релевантним питањима:

1. Да ли си тражио од А. А. да се испред тебе скине го?
2. Да ли си тражио од А. А. да те дира по полном органу?

3. Да ли си имао сексуални однос са А. А.?

На сва релевантна питања у тесту, испитаник је одговорио са „НЕ“.

На основу анализе полиграфа и опсервације испитаника за време полиграфског испитивања дошло се до следећег закључка: Отац малолетног А. А. на 1. и 2. релевантно питање које се тиче кривичног дела због ког је полиграфски испитан, испољио је психофизиолошке реакције типичне за лагање, на питање бр. 3 (директан сексуални однос са малолетним А. А.), отац малолетника није испољио психофизичке реакције типичне за лагање.

Због веома учесталог конзумирања алкохола, што утиче на опште психофизичко стање, резултат теста оца малолетног А. А. се морају узети са дозом резерве.

Вишем јавном тужиоцу

На основу члана 281. став 3 Закона о кривичном поступку достављена је кривична пријава против Б. Б. због основане сумње да је извршио кривично дело Обљубе са дететом из чл. 180. ст. 1 КЗ и кривично дело Насиље у породици из чл. 194. ст. 3 у вези ст. 1 и 2. КЗ над малолетном сином А. А..

ОПИС КРИВИЧНОГ ДЕЛА

Постоји основана сумња да је Б. Б. извршио кривично дело обљубе са дететом из чл. 180 КЗ и кривично дело насиље у породици из чл. 194. ст. 3. у вези са чл. 1 и 2 КЗ над својим малолетним сином А. А., на тај начин што је у породичној кући у ... дужи временски период вршио психофизичко насиље над њим, без посебног разлога и најаве, најчешће када је под дејством алкохола, да би га неутврђеног дана средином 2017. године у поподневним сатима непримерено додиривао по телу након чега га је приморао на сексуални однос, а затим у наредном периоду наставио непримерено да га додирује, као и да га психички и физички малтретира, упућује претње да ће га убити секиром, заклати, уврнути шију...

Наиме, у току школске године од стране стручне службе – психолошко педагошког тима основне школе у ... препознато је у школи неприлагођено понашање А. А. због чега је започет рад са учеником од стране стручног тима када се у разговору са дететом дошло до првих сазнања о психичком и физичком насиљу над њим од стране оца осумњиченог Б. Б. Непристојно и неприлагођено понашање малолетног А. А. продубљено је крајем првог полугодишта школске године, када је на катедру, наставници школе, оставио исписану непристојну поруку и исцртан мушки полни орган због чега је настављен стручни рад са малолетником и том приликом добијена нова сазнања да је поред психофизичког насиља, и сексуално узнемираван од стране

оца. Малолетни А. А. је то потврдио и Градском центру за социјални рад – интерном тиму за насиље у породици поверивши се да је од стране свог оца (овде осумњиченог Б. Б.) био приморан и на сексуални однос. На околности злостављања од стране осумњиченог Б. Б. малолетни А. А. се у службеним просторијама полицијске управе изјаснио у присуству пуномоћника ангажованог по службеној дужности од стране Вишег јавног тужилаштва.

У неутврђеном временском периоду, од почетка школовања, упородичној кући, где живе сами, често под утицајем алкохола, без конкретног повода, разлога и најаве, малолетни А. А. је био изложен психофизичком насиљу, тако што га је отац осумњичени Б. Б. називао погрдним речима, позвао, претио да ће га секиром лишити живота, да ће му „уврнути шију“, често шамарао, ударао рукама по лицу и телу, чупао за косу, гађао предметима на дохват руке (стаклен чаша...), изазивајући код њега страх да му се супростави. Неутврђеног дана средином 2017. године у подневним сатима у породичној кући, док је малолетни А. А. гледао телевизију, пришао му је отац осумњичени Б. Б. и затражио да сасебе свуче гардеробу, што је и сам учинио, а потом од сина затражио да га рукама додирује за полни орган и орално задовољи, што је малолетни А. А. учинио, не пружајући отпор из страха да му се супротстави. Након довођења органа у стање ерекције осумњичени Б. Б. је полним органом страга продро у анални отвор малолетног А. А. док га је руком додиривао за глутелни део тела и његов полни орган, задовољавајући тако свој полни нагон. Убрзо на плач и молбу малолетног А. А. да престане јер га боли, осумњичени Б. Б. је престао са задовољавањем сексуалног нагона и злостављањем сина, обукао се и изашао из куће, рекавши му да о овоме никоме не прича, у чему га је малолетни А. А. послушао све до разговора са радницима ГЦСР интерним тимом за насиље у породици и исказане жеље да буде издвојен из породице, јер је у наредном периоду био изложен психофизичком насиљу и сексуалном узнемиравању од стране оца осумњиченог Б. Б., на тај начин што га је непримерно преко одеће, додиривао за пони орган. На околности психо-физичком и сексуалног злостављања малолетног А. А. обављен је разговор са дедом који са својом супругом (лице оштећеног слуха) живе у истом дворишту у засебном домаћинству, као и са педагогом школе коју похађа малолетни А. А., о чему су сачињене службене белешке о обавештењу примљеном од грађана.

Истог дана када је пријављено психофизичко и сексуално злостављање малолетног А. А. у Општој болници у ... на одељењу хирургије, од стране лекара је извршен ректални преглед малолетног А. А. и том приликом констатовао да нема

патолошког налаза. Истог дана од стране радника ГЦСР, малолетни А. А. је измештен у хранитељску породицу и пребачен је у другу школу. У просторијама ПУ у ..., од стране полиграфисте МУП-а Србије извршено је полиграфско испитивање осумњиченог Б. Б. и том приликом констатовано да осумњичени нема реакције на конкретна питања у вези са сексуалним чином, али да је одреаговао на питања свлачења и додиривања.

Истог дана у службеним просторијама Одељења криминалистичке полиције осумњичени Б. Б. је саслушан у присуству адвоката- браниоца ангажованог по службеној дужности од стране Вишег јавног тужиоца и том приликом негирао извршење кривичног дела. Осумњичени Б. Б. је од стране службеника саобраћајне полицијске испоставе подвргнут алкотестирању и том приликом на апарату није очитано присуство алкохола у организму. Сходно чл 249. ст. 1., у вези са чл. 211. ст.1 тач. 2 и 4 ЗКП осумњиченом Б. Б. је одређено задржавање у трајању од 48 часа са почетком од 20.00 часова. Због нарушених породичних односа полицијски службеници су поступили и по Закону о спречавању насиља у продици, а због процене да постоји ризик од даљег насиља, Б. Б. је изречена хитна мера- забрана да контактира и прилази малолетном сину А. А. о чему је обавештено Основно јавно тужилаштво.

Што се тиче малолетног А. А. истог дана након саслушања одведен је код лекара и добијен је извештај лекара. Следећег дана радници центра за социјални рад заједно са малолетним А. А. у пратњи полицијских службеника, отишли су до породичне куће где је А. А. узео своје личне ствари. Тадаје утврђено да малолетни А. А. спава у истом кревету са оцем, иако у кући постоје услови за издвајање кревета за спавање. Малолетни А. А. је тада потврдио да спава у истом кревету са оцем.

ЗАКЉУЧАК

Ако се узме у обзир све наведено у овом раду, као и многобројне информације до којих се дошло приликом израде рада и приказаног дела Обљубе над дететом, може се закључити да сексуални деликти са децом спадају међу најтежа, најнехуманија и најнеморалнија кривична дела. Ако се посматрају у свим својим облицима у којима се појављују онда се може закључити да представљају заједничку бригу као и проблем свих земаља на свету. Сексуална злоупотреба деце је веома стар феномен, може се рећи да постоји у свим друштвима али и да је погубан ако се узму у обзир његове последице.

Овде се свакако намеће питање колика је моћ кривичног права у спречавању и сузбијању сексуалног криминалитета са децом. Основни циљ кривичног права представља обављање заштитне функције. Заштита се остварује тако што се прописују одређена понашања као кривична дела. Зато је потребно да наше кривично законодавство прати савремене тенденције и на адекватан начин кажњава учиниоце наведеног кривично дела тј. кажњава сексуалне деликте са децом у нашем случају Обљубу над дететом.

Ако се посматрају реформе кривичног законодавства у нашој земљи и промене које су извршене може се рећи да се по питању заштите деце од сексуалног злостављања много напредовало. Позитиван помак учињен је доношењем КЗ 2005. Године, каснијим изменама овог законика, као и доношењем Закона о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима.

Што се тиче члана 180. Кривичног законика Републике Србије- кривично дело Обљубе са дететом, веома је добро конципиран, јасан је и прецизан. Њиме је обухваћено више облика извршења овог дела од основног до најтежег. Што се тиче казни затвора које су прописане, може се уочити да су те казне пооштрене у односу на претходни законик.

Ако се сексуални деликти посматрају у структури класичног криминалитета, наведена дела се свакако издвајају. Бројни савремени кривични закони познају више различитих облика и видова испољавања кривичних дела против полне слободе

(сексуалног самоопредељења). Ова дела, свакако добијају посебну тежину као и значај када се као њихова жртва јави дете- лице узраста од 14, односно до 16. година.

Када се изврши напад на такву жртву код које је полна слобода, као и слобода одлучивања уопште у значајној мери смањена (или пак искључена због недовољне друштвене зрелости) онда оно представља изузетно кривично дело где се изричу строге казне. Када се радња извршења основног дела врши на посебан начин (употребом силе или претње, на нарочито свиреп или понизавајући начин) или од стране повратника (лице које је већ осуђивано за исто сексуално кривично дело) или пак од стране више клица, организоване криминалне групе, онда се ради о кривичним делима која свакако изазивају посебну пажњу не само у правној теорији и у судској пракси, већ и опште јавности (грађана).

Можемо рећи да највећи проблем код кривичних дела са обележјем педофилије, а самим тим и кривичног дела обљубе са дететом представља појава рецидивизма (по неким подацима, иде и до 90% у случајевима сексуалног злостављања деце) која је редовни пратилац ових деликата, односно њихових извршилаца. Пенолошком анализом повратништва, долази се до две могуће врсте узрочних фактора- непримерени избор кривичне санкције или неадекватни третман преваспитања и неуспели процеси ресоцијализације, тј. неодговарајући третман у казним и васпитнопоправним установама у којима су издржавали кривичне санкције.

На жалост чињеница је да од најранијих времена па све до данас не постоји начин који би успео да смањи тамну бројку учињених кривичних дела и криминалитета у области сексуалних деликата која се чине над децом. Бројка учињених кривичних дела према деци којима се повређује или пак угрожава њихов сексуални интегритет као и слобода много је већи у односу на број откривених и процесуираних случајева.

Ако се погледа све изнето произилази да кривичноправна заштита деце у области сексуалних односа захтева велике напоре, правно уређену државу и добро законодавство. Потребна је сарадња са свим институцијама у систему заштите деце, а на првом месту деловање правног система.

ЛИТЕРАТУРА

1. Алексић, Н. Коментар члана 180. Кривичног законика Републике Србије са освртом на компаративно право, Страни правни живот, бр. 2/2010, стр. 347-357.
2. Атанацковић, Д. (1981). *Кривично право, посебни део*, Београд
3. Бојовић, Ј. (1982). *Законик књаза Данила*, Титоград
4. Бошковић, М: Кривична дела обљубе и противприродног блуда: облици испљавана и методи сузбијања, Безбедност, бр. 6/1997, стр. 777-790.
5. Бошковић, М. Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, бр. 2/2009, стр. 121-141.
6. Бошковић, М. (1995). Сексуална агресија, Зборник Матице српске
7. Бошковић, М. (2009). *Криминолошка обележја кривичних дела против полних слобода*, Зборник радова Правног факултета, Нови Сад, вол. 43, бр. 2.стр. 121-141.
8. Вујаклија, М. (1961). *Лексикон страних речи и израза*, Београд, 1961.
9. Guttmacher, M.S. (1951) *Sex offenses*. Norton, New York.
10. Дегтјарева, Д., Дружинец, А. (2014). *Уголовниј кодекс Россијској федерацији*. текст с измененијама и дополненијама на 1. сентјабрја 2014, Норма, Москва.
11. Доленц, М., Маклецов, А. (1935). *Систем целокупног кривичног права Краљевине Југославије*, Београд.
12. Ђорђевић, Ђ. (2011). Кривично право- посебан део, Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
13. Есаков, Г.А. (2005). *Судебнаја практика по уголовним делам*, Норма, Москва.
14. Живановић, Т. (1936). *Основи кривичног права Краљевине Југославије, посебни део*, II књига, Београд.
15. Живановић Т. (1910). *Основи кривичног права*, Општи део, Београд.
16. Живановић Т. (1967). *Законски извори кривичног права Србије и историјски развој његов и њеног кривичног правосуђа од 1804. до 1865. године*, Београд.
17. Закон о потврђивању Конвенције о заштити деце од сексуалног злостављања и сексуалног искоришћавања, Сл. гласник РС- Међународни уговори бр. 012/13.
18. Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, Службени гласник РС, број 32 од 8. априла 2013.

19. Закон о изменама и допунама из 1959. године Службени лист ФНРЈ 30/1959.
20. Игњатовић, Ћ. (2015). Криминологија, Београд.
21. Јовановић, Љ., Јовашевић, Д. (2002). Кривично право, посебни део 2, Полицијска академија, Београд.
22. Јовашевић, Д. (2017). *Кривично право*, Посебни део, Београд.
23. Јовашевић, Д. Дете- жртва сексуалног насиља у шведском и немачком праву, Ревизија за криминологију и кривично право, бр. 2-3/2016, стр. 387-396.
24. Јовашевић, Д. Дете-жртва сексуалног насиља у шведском, аустријском и руском праву, Годишњак факултета политичких наука, бр. 7/2017, стр. 55-72.
25. Кривични законик Републике Србије, Службени гласник РС, бр. 85/05, 88/05-испр., 107/05-испр., 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19.
26. Кривични закон Социјалистичке Републике Србије, Службени гласник СРС 26/1977.
27. Кривични законик Републике Србије, „Сл. гл. СРС“ 26/77-1341, 28/77-1566, 43/77-2213, 20/79-1059, 24/84-1233, 39/86-2739, 51/87-2421, 6/89-406, 42/89-1401, 21/90-888 и „Службени гласник РС“, бр.16/90-468, 49/92-1664, 23/93-817, 67/93-3110, 47/94-1465 и 17/95- 529, 44/98 од 08.12, 10/02 од 01.03)
28. Кривични законик, Службени гласник РС, бр.8 85/2005, 88/2005- испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.
29. Кривични законик за Књажевину Црну Гору, Цетиње, 1906.
30. Кузњецова, Н.Ф., Бељаев, С.С. (2001). *Ugolovnij kodeks Шведци*, Јуридическиј центр Пресс, Санкт Петербург.
31. Крон, Л. (1994). Право и науке које се баве менталним здрављем; Неки проблеми, подручја интеракције и социјална профилакса *Југословенска ревија за међународно право*, бр. 1–2, стр.154-167.
32. Константиновић Вилић, С., Николић Ристановић, В., Костић, М. (2012). *Виктимологија*, Пеликант принт, Ниш.
33. Лазаревић, Љ. (2011). *Коментар Кривичног законика, друго измењено и допуњено издање*, Београд.
34. Langevin, R., Paitch, D., Russon, A. E. (1985). Are rapists sexually anomalous, aggressive, Erlbaum.
35. Марковић, И. Сексуално злостављање и искоришћавање деце у Кривичном законнику Републике Српске, Годишњак Правног факултета у Бања Луци, 2018, стр. 27-43.

36. Миладиновић-Стефановић, Д. Кривичноправна заштита деце од сексуалног злостављања и искоришћавања – европски стандарди и право Републике Србије, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 68/2014, стр. 568-584.
37. Милошевић, М: Обљуба са дететом, Избор судске праксе, бр. 10/2013, стр. 20-33.
38. Новаковић С. (1907). *Уставно питање и закони Карађорђевог времена*, Београд.
39. Павловић, З. (2013). Сексуална злоупотреба деце– криминолошки и кривичноправни аспекти. Нови Сад.
40. Петровић, М., Симић, И. (1994). *Кривични закон Републике Србије- практична примена*. Београд: Пословна политика.
41. Петковић, Н., Димитријевић, Ј., Ђорђевић, М. (2011). Сексуална злоупотреба деце – теоријски приступи експланације. *Социјална мисао*, 17(3), 9-28.
42. Петковић, Н., Павловић, З., Стевковић, Јб.(2013). Ставови професиналаца према увођењу регистра учиналаца кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, *Темида*, 13 (4), стр. 61-82.
43. Петковић, З. Павловић, Ј. Димитријевић. (2012). Кривичноправна заштита деце од сексуалног насиља (предлози de lege ferenda), часопис Специјална едукација и рехабилитација бр. 2, Београд, стр. 307- 324.
44. Попадић, Д. (2000). Сексуално злостављање од табуа до феномена, *Глас јавности*, 15. Јануар, стр. 34- 42.
45. Ристивојевић, Б. (2013). „Пунитивни популизам“ српског законодавца – Критичка анализа тзв. Маријиног закона. У З. Стојановић (прир.), *Нова решења у казненом законодавству Србије и њихова практична примена*, Златибор – Београд: Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, стр. 319- 338.
46. Sellin, T., Rothman, F. (1999). *Penal Code (Brottsbalk)*, Sweet and Maxwell, London.
47. Strahl, Olivecrona. (1999). *A kuella Sporsmal*, Svensk Juristtdning, Stockholm.
48. Симић, И. (2002). *Збирка судских одлука из кривичноправне материје, 500 одлука*, четврта књига, Београд.
49. Стојановић, З., Перић, О. (2009). *Кривично право, посебни део* 13 издање, Београд.
50. Срзентић, Н., Стајић, А. (1953). *Кривично право ФНРЈ, општи део*, Београд
51. Стевановић, И. Кривичноправна заштита деце – жртва злостављања и занемаривања, *Темида*, бр. 25, 2005, стр. 21-32.

52. Стевановић, И. Осврт на нека питања сексуалног насиља према деци, Темида, бр. 2002, 41-49.
53. Стојановић, З., Перић, О. (2000). *Кривично право*, посебни део, Београд.
54. Стојановић, З. (2002). *Кривично право, Посебни део*. Београд.
55. Стојановић, З. (2005). *Кривично право*, општи део, Београд.
56. Стојановић, З. (2005). Правно-филозофске концепције у Предлогу Кривичног законика Србије и Кривичног законика Црне Горе, Зборник радова са саветовања „Казнено законодавство- прогресивна или регресивна решења, ИКСИ, Будва, стр. 495- 503.
57. Стојановић, З. (2016). Кривично право, шесто измењено издање, Приручник за полагање правосудног испита Књига 3, ЈП „Службени гласник“.
58. Стојановић, З. (2018). Коментар Кривичног законика: према стању Кривичног законика од 01. марта 2018. године, осмо допуњено и измењено издање, Београд.
59. Стојановић, З. (2016). *Кривично право- шето измењено издање*, Службени гласник Републике Србије, Београд.
60. Соловјев, А. (1928). *Законодавство Стефана Душана Цара Срба и Грка*. Београд: Београдски универзитет Правни факултет.
61. Sullivan, H. S. (1947). *Conceptions of Modern Psychiatry*, William A. White Psychiatric Foundation, Washington D.C.
62. Таховић, Ј. (1953). Кривично право, посебни део. Београд.
63. Коментар члана 180. Кривичног Законика Републике Србије. Преузето 19.10.2019. http://www.poslovniforum.hr/zakoni/kazneni_zakon_4.asp, 25. новембар 2009.
64. Кривични закон Републике Српске, Службени гласник РС, бр. 49/2009, 108/2004, 37/2006, 70/2006, 73/2010, 1/2012 и 67/2013. Преузето 19.10.2019. <http://www.mup.vladars.net/zakoni.../Krivicni%20zakon%20Republike%2025>. новембар 2009.
65. Урошевић, У. (1929). *Судски Требник, II део*, Београд.
66. Council of Europe Convention of the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, Lanzarote Convention (CETS 201).
67. Чубински, М. (1930). *Научни и практични коментар Кривичног законика Краљевине Југославије*, посебни део, Београд.

68. Шаргородскиј, М.Д. (1973). *Курс советског уголовног права. Част особеннаја*, Ленинград.
69. Шкулић, М. (2001). Деца– жртве сексуалног насиља (кривичноправни и кривичнопроцесни положај), Темида, број 3, Београд, стр. 257- 280.
70. Wong, C. (2013). *Swedish Penal Code*. Lund University.
71. Wennberg, S., Bogdan, M. (2000). *Swedish Law in the New Millennium*, Svensk Juristtdning, Stockholm.

Интернет сајтови:

1. <http://www.telegraf.rs/vesti/2176735-registar-pedofila-usrbiji-poseo-da-radi-upisane-prva-cetiri-osudjenika-po-marijinom-zakonu> , преузето 17.10.2019.
2. „Пољски план за кастрирање педофила“ <http://www.naslovi.net/2008-09-27/mondfo/poljska-planira-da-kastrira-pedofile/839804>, 25. novembar 2009.
3. Хемијска кастрација за силоватеље у Пољској, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/185261/>
4. Хемијска+кастрација+за+силоватеље+у+Пољској.html, 25.novembar 2009, приступ сајту 21.10.2019.
5. <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/240117/240117-vest5.html>, приступ сајту 12.10.2020.

САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Сажетак: Сексуалност и сексуална изопаченост су стари колико и само друштво. Друштвене реакције су увек биле озбиљне и јаке на кривична дела против полне слободе. Једно од основних људских права је лична слобода, самим тим и лична слобода у сфери сексуалног живота и управо се у томе и састоји деликт у коме се огледа немогућност да лице својевољно изабере себи партнера, већ је приморано на ступање у сексуалне односе са лицем са којим то не жели. Кроз историју наше земље, кривичноправна заштита деце од сексуалног злостављања и злоупотребе почела је са Казнителним закоником за Књажевство Србију из 1860. године. Следећи битнији документ који бисмо издвојили је Кривични Законик Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца из 1927. године. Осавремењивањем и даљим развојем правног система, полако почиње да се издваја група кривичних дела против полне слободе у облику како је ми данас познајемо. Одређују се кривична дела која ту спадају, прецизирају њихови појмови и шта се обухватају, и предвиђају мере за њихове учиниоце.

Кривично дело обљубе са дететом предвиђено је у члану 180. Кривичног законика Републике Србије и гласи: - Ко изврши обљубу или са њом изједначен чин са дететом, казниће се затвором од пет до дванаест година; - Ако је услед дела из става 1. овог члана наступила тешка телесна повреда детета према којем је дело извршено или је дело извршено од стране више лица или је имало за последицу трудноћу, учинилац ће се казнити затвором од пет до петнаест година; - Ако је услед дела из става 1. и 2. овог члана наступила смрт детета, учинилац ће се казнити затвором од најмање десет година или доживотна затвором; - Неће се казнити за дело из става 1. овог члана учинилац, ако између њега и детета не постоји значајнија разлика у њиховој душевној и телесној зрелости.

Што се тиче карактеристика овог дела, Кривични Законик наше земље је одредио да се дететом сматра лице до навршене четрнаесте године, у коме већина појединаца достиже одређену полну зрелост. Лица оба пола могу бити и активан и пасиван субјект. У погледу карактеристика извршиоца овог дела, пре свега га карактерише поремећај у понашању и емоционалном развоју личности. Такође, треба нагласити да извршилац може бити само оно лице које задовољава или покушава да задовољи свој сексуални нагон на инкримисан начин који је предвиђен као такав у кривичном законодавству.

Кључне речи: Обљуба, полна слобода, дете, извршилац, заштита.

SUMMARY AND KEYWORDS

Crime act of sexually abusing kids in legislation and practise

Resume: Sexuality and sexual perversions are as old as our society. Society always had their reactions towards crime acts regarding to the sexual orientation or similar. One of the essential human rights is their own freedom, as well as the freedom when it comes to their sexual orientation as well as their sex life, and that includes the tort that enables people to choose their partners based on their wilth only, but they are forced to have intercourse with someone they are not willing to.

Throught our county's history, criminal law that is suppose to protect children from the sexual abuse started with „Criminal law for Serbia” in 1860. The next important document is „Criminal law for Kingdom of Serbia, Croatia and Slovenia” from 1927. By modernization and development of law system, the group of criminal law regarding sexual freedom started to get the shape that is known to us today. They are determinating the criminal laws that are included in that group, they are better explained in details, and they are explaining what are the consequences for those who break this law.

Crime act of sexually abusing children is hshown in act 180. of Crime law Republic of Serbia and it says: The one who comit this crime, or something similar to it with a child, will serve jail sentence between 5 and 20 years;-If by comiting this crime from act 1. And 2. from this law resulted a death of a child, the one ih charge will have jail sentence for a t leat 10 years, or will have a lifetime jail sentence;- He will not be charged for action from act 1., if between him and a child there is no major difference in social and sexual maturity.When it comes to the characteristics of this crime, Crime Law of our country says that as a child is consider someone who is not above 14 years old, in this period majority is getting sexually mature. The acters of both genders could be active and a passive subject. When it comes to the characterists of the one who committed the crime, he is characterized by behavioral disorders and emotional development disorder as well. It's also important to highlight that the committer could be only the person who satisfied or tried to satisfy their sexual desire in incriminating way, which is shown as that in criminal law.

Key words: Sexual abuse, sexual freedom, child, committer, protection.

Биографија аутора

Немања Тодоровић је рођен у Јагодини, 06.04.1993. године. Од првог до четвртог разреда је био ученик Основне школе „Милан Мијалковић“, а од петог до осмог разреда Основне школе „Рада Миљковић“. Након успешно положеног пријемног испита за упис у средњу школу и на основу успеха из основне школе, Немања је био први на листи у економско-трговинској школи „Славка Ђурђевић“ и изабрао је финансијски смер. Одличним успехом је завршио и средњу школу. Академске студије на Криминалистичко-полицијској академији уписао је 2012. године, одмах након завршене средње школе. На трећој години студирања, изабрао је криминалистички смер. Био је члан многобројних секција које су се одржавале на академији. Поносно је представљао установу из које долази у спортским такмичењима међу факултетима. У Шапцу, 2014. године, био је један од добровољно ангажованих који су учествовали у предузимању мера заштите од поплаве која је захватила Републику Србију.

Говори енглески језик и познаје рад на рачунару.

Након успешно завршене обуке у Сремској Каменици 2019. године запослен је у Министарству унутрашњих послова.